

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

(πρώην Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής – Μεσολόγγι)

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ανάλυση Φορολογίας Εισοδήματος για Ελεύθερους Επαγγελματίες

ΦΟΙΤΗΤΕΣ : Καριώρης Κωνσταντίνος-Δημήτριος – ΑΜ:16820

Καρβέλης Γεώργιος - ΑΜ: 16815

Ναυρόζογλου Αναστασία – ΑΜ: 17975

Επιβλέπων: κ. Μπάλλα Βασιλική

ΠΑΤΡΑ 2021

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Διοίκησης Τουρισμού του Πανεπιστημίου Πατρών δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

Πρόλογος

Η παρούσα πτυχιακή αποτελεί μια προσπάθεια να αναλυθεί το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας για τους ελεύθερους επαγγελματίες. Κατά διαστήματα το συγκεκριμένο θέμα έρχεται στην επικαιρότητα και αποτελεί πεδίο αντιπαραθέσεων μεταξύ κυβέρνησης και ελεύθερων επαγγελματιών, αλλά και μεταξύ των πολιτικών κομμάτων του κοινοβουλίου. Έχουν γίνει αρκετές συζητήσεις σχετικά με το αν το συγκεκριμένο φορολογικό σύστημα είναι δίκαιο και κατανέμει τα (φορολογικά) βάρη ισόποσα ανάμεσα στους εργαζόμενους. Το φορολογικό σύστημα αποτελεί την μεγαλύτερη πηγή εσόδων για ένα κράτος και είναι σημαντικό να εξετάσουμε την κλίμακα της φορολογίας, για να κατανοήσουμε την λογική που το διέπει. Μέσα από μια μελέτη περίπτωσης που επικεντρώνεται στους ελεύθερους επαγγελματίες θα μπορέσουμε να εξάγουμε κάποια πιο ασφαλή συμπεράσματα σχετικά με την κατανομή των φορολογικών βαρών στην συγκεκριμένη κατηγορία.

Περίληψη

Η ανάλυση του φορολογικού συστήματος θα ξεκινήσει με μια ιστορική του αναδρομή. Θα παρουσιάσουμε με αυτό τον τρόπο την εξέλιξη του τρόπου φορολογίας όχι μόνο των ελεύθερων επαγγελματιών, αλλά και γενικότερα όλων των οικονομούντων ατόμων της κοινωνίας. Στη συνέχεια, στο πρώτο κεφάλαιο θα αναλύσουμε κάποιες εισαγωγικές έννοιες γύρω από το φορολογικό σύστημα. Θα παραθέσουμε την έννοια των φόρων ως βασική πηγή εισοδήματος για το κράτος και το πως ορίζονται με βάση και τους νόμους που υπάρχουν για την φορολογία.

Στο δεύτερο κεφάλαιο θα επικεντρωθούμε στα φορολογικά πρόσωπα και τα φορολογικά συστήματα. Θα παρατεθεί ο τρόπος με τον οποίο φορολογούνται τα άτομα, το πως υπολογίζεται το ποσοστό της φορολογικής εισφοράς με βάση το εισόδημα, αλλά και τις κατηγορίες τεκμηρίων που υπάρχουν. Τα τεκμήρια αφορούν πληθώρα κατηγοριών της καθημερινής ζωής, όπως τα τεκμήρια δαπανών διαβίωσης ή απόκτησης περιουσιακών στοιχείων.

Στο τρίτο κεφάλαιο θα παρουσιαστεί η μελέτη περίπτωσης στη φορολογία των εισοδημάτων των ελεύθερων επαγγελματιών. Με βάση το σύνταγμα της Ελλάδας υπάρχουν συγκεκριμένα κριτήρια τα οποία πρέπει να ικανοποιεί το φορολογικό σύστημα. Το ακαθάριστο εισόδημα περνάει από διάφορα στάδια φορολογίας, για να φτάσει να διαμορφωθεί ως καθαρό κέρδος για τον ελεύθερο επαγγελματία. Υπάρχουν διάφορες φορολογικές κλίμακες ανάλογα με τα έτη εργασίας του ελεύθερου επαγγελματία, κάτι που από πολλούς θεωρείται άδικο, αφού δεν γίνεται η κατάλληλη επικέντρωση στο εισόδημά του. Τα τελευταία έτη ωστόσο φαίνεται να γίνεται μια στροφή προς αυτή την κατεύθυνση.

Στο τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο θα παραθέσουμε τα κύρια συμπεράσματα που προκύπτουν όχι μόνο από την ανάλυση του φορολογικού συστήματος, αλλά και από την μελέτη περίπτωσης του. Με αυτό τον τρόπο θα είμαστε σε θέση να προτείνουμε κάποια μέτρα βελτίωσης του υπάρχοντος φορολογικού συστήματος με δικαιότερη κατανομή των φορολογικών βαρών.

Λέξεις κλειδιά

Φορολογικό σύστημα, Φορολόγηση ελεύθερων επαγγελματιών, Φοροαπαλλαγή, Φοροδιαφυγή, Τεκμήρια

Abstract

The analysis of the tax system will begin with a historical review. In this way we will present how taxation, not only of the self-employed, but also of all the persons of the society in general. So, in the first chapter we will analyze some introductory terms around the tax system. We will list the concept of taxes as it is the main source of income for the government and how they are defined based on the existing laws of taxation.

In the second chapter we will focus on taxation of people and tax systems. In this way we will show how individuals are taxed, how the percentage of the tax contribution is calculated based on income, but also the categories of presumptions that exist. The presumptions refer to various categories of everyday life, such as the presumptions of living expenses or acquisition of assets.

The third chapter includes a case study on income taxation of self-employed professionals (freelancers). Based on the constitution of Greece, there are specific criteria that the tax system must meet. Gross income goes through various stages of taxation, to reach its net profit for freelancers. There are different tax scales depending on the years of work of the freelancer, something that is considered unfair by many, since the proper focus is not on his income. In the recent years, however, there seems to be a shift to the right direction.

In the fourth and last chapter of our thesis we will present the main conclusions that emerge not only from the analysis of the tax system, but also from the case study we chose. In this way we will be able to propose some solutions to improve the existing tax system with a fairer distribution of tax burdens.

Key words

Tax system, Freelance taxation, Tax exemption, Tax evasion, Presumptive taxation

Ευχαριστίες

Ένα μεγάλο ευχαριστώ στην καθηγήτρια μας κ. Μπάλλα Βασιλική για τις χρήσιμες συμβουλές της και την πολύτιμη καθοδήγησή της σε όλη την διάρκεια της συγγραφής.

Περιεχόμενα

Πρόλογος.....	3
Περίληψη.....	4
Λέξεις κλειδιά.....	5
Key words.....	6
Ευχαριστίες.....	7
Εισαγωγή.....	9
Κεφάλαιο 1^ο Εισαγωγικές Έννοιες.....	13
1.1 Η έννοια των φόρων.....	13
1.2 Ο σκοπός της φορολογίας.....	15
1.3 Διακρίσεις φόρων βάσει των υποκειμένων.....	17
1.4 Τρόποι φορολόγησης με βάση τον φορολογικό συντελεστή.....	20
Κεφάλαιο 2^ο Φυσικά Πρόσωπα και Φορολογικά Συστήματα.....	23
2.1 Βασικά χαρακτηριστικά Ελληνικού φορολογικού συστήματος.....	23
2.2 Πηγές και κατηγορίες εισοδήματος.....	26
2.2.1 Υπολογισμός φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων.....	28
2.2.2 Κλίμακες φορολογίας εισοδήματος.....	30
2.3 Κατηγορίες τεκμηρίων.....	31
2.4 Το πρόβλημα της φοροδιαφυγής.....	36
Κεφάλαιο 3^ο Μελέτη περίπτωσης φορολογίας εισοδήματος: Ελεύθεροι επαγγελματίες	40
3.1 Η έννοια και τα χαρακτηριστικά του ελεύθερου επαγγελματία.....	40
3.2 Συνταγματική επεξήγηση του εισοδήματος των ελεύθερων επαγγελματιών.....	42
3.2.1 Ακαθάριστο και καθαρό εισόδημα.....	43
3.3 Τεκμαρτός προσδιορισμός εισοδήματος ελεύθερων επαγγελματιών.....	45
3.4 Κλίμακες φορολογίας εισοδήματος ελεύθερων επαγγελματιών, τροποποιήσεις των τελευταίων ετών και προσαρμογή της στην πανδημική κρίση.....	46
Κεφάλαιο 4^ο Συμπεράσματα - Επίλογος.....	49
4.1 Συμπεράσματα.....	49
4.2 Επίλογος.....	50
Βιβλιογραφικές Αναφορές.....	52
Παράρτημα.....	55

Εισαγωγή

Πριν ξεκινήσουμε την προσπάθεια ανάλυσης του φορολογικού συστήματος είναι σημαντικό να δούμε το πως εξελίχθηκε ιστορικά. Άλλωστε στην Ελλάδα το φορολογικό σύστημα άλλαξε κατά καιρούς τα βασικά του στοιχεία χωρίς όμως να υπάρχει το επιθυμητό αποτέλεσμα. Η φορολογία αποτελούσε πάντα πεδίο προστριβών για τις εκάστοτε κυβερνήσεις, αφού αναφερόμαστε σε έναν τομέα που ακολουθεί τα άτομα σε όλη την διάρκεια της ζωής τους.

Την περίοδο της Τουρκοκρατίας υπήρχε ένας βασικός φόρος που ονομαζόταν «δεκάτη». Με τον συγκεκριμένο φόρο η αγροτική παραγωγή χωριζόταν σε δέκα ίσα μέρη και το ένα μέρος από αυτά το λάμβανε κάποιος εκπρόσωπος της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Μάλιστα δεν θεωρούταν φόρος, αλλά ουσιαστικά ένα δικαίωμα ιδιοκτησίας, αφού ο Σουλτάνος ήταν κάτοχος όλης της γης και οι τοπικοί άρχοντες υπενουκίαζαν το δικαίωμα είσπραξης της δεκάτης από το κράτος (Πατρώνης, 2019). Άλλος σημαντικός φόρος την ίδια περίοδο ήταν ο κεφαλικός. Όσοι κάτοικοι του ελληνικού χώρου δεν ήταν μουσουλμάνοι ήταν υποχρεωμένοι να πληρώνουν ετησίως ένα ποσό στο κράτος για την αποδοχή της θρησκευτικής τους ταυτότητας.

Μετά την επανάσταση του 1821 το φορολογικό σύστημα παρέμεινε ίδιο με εξαίρεση την κατάργηση του κεφαλικού φόρου. Το 1828 υπό την κυβέρνηση Καποδίστρια γίνονται για πρώτη φορά σημαντικές τροποποιήσεις στο φορολογικό σύστημα. Οι τροποποιήσεις αυτές αφορούσαν τον φόρο της δεκάτης ο οποίος είχε μείνει ίδιος από την περίοδο της Τουρκοκρατίας. Αρχικά άλλαξε το σύστημα είσπραξης του φόρου. Πλέον το κράτος δεν επιβαρυνόταν με τα έξοδα είσπραξης του φόρου από κάποιον τοπικό άρχοντα, ωστόσο δεν υπήρχε η δέουσα προστασία των καλλιεργητών από τοκογλύφους. Άλλες τροποποιήσεις στο φορολογικό σύστημα της κυβέρνησης Καποδίστρια ήταν ότι ορίστηκαν από το 1830 δασμοί 10% στις εισαγωγές, 6% στις εξαγωγές και 10% αποκλειστικά στα είδη πολυτελείας. Επιπλέον επιβλήθηκε για πρώτη φορά φορολογία στους βοσκούς προκειμένου να ενισχυθούν τα έσοδα των δήμων στο νεοσύστατο τότε κράτος. Σημαντικό είναι να τονίσουμε ότι λόγω του ότι κάποιες περιοχές όπως η Μάνη και η Σύρος δεν είχαν πληρώσει φόρους στο παρελθόν

υπήρξαν έντονες αντιδράσεις που εκφράστηκαν με ταραχές και μη πληρωμή των φόρων. Σταδιακά ωστόσο υπήρξε αποδοχή των φόρων.

Από το 1832 με την άνοδο του Όθωνα στο θρόνο υπήρξαν εκ νέου αλλαγές στην φορολογία. Ο φόρος της δεκάτης τροποποιήθηκε και προκειμένου να μειωθεί εισηγήθηκε στην θέση του η στρεμματική φορολογία. Δηλαδή κάθε γαιοκτήμονας φορολογούνταν με βάση την έκταση της γης που κατείχε (Τσουφλίδης, 2015). Ταυτόχρονα καταργήθηκαν οι εξαγωγικοί δασμοί, στα τελωνεία εισηγήθηκε πληρωμένη φορολογία για την εξαγωγή ή μεταφορά των προϊόντων, ενώ εισήχθησαν και φόροι σε διάφορες αγροτικές δραστηριότητες, όπως ο φόρος επι των μελισσιών που εισπραττόταν μέσω ενοικίασης της γης από το κράτος. Το 1836 εισηγήθηκε φόρος επιτηδευμάτων, ο οποίος ήταν ουσιαστικά ο πρώτος φόρος επι των κερδών στους χειροτέχνες και στις βιομηχανίες της εποχής και οριζόταν στο 5% επι του κέρδους από το οποίο ωστόσο αφαιρούνταν το πρώτο ενοίκιο του εργαστηρίου. Επιβλήθηκε την ίδια περίοδο φόρος χαρτοσήμου που αφορούσε ένα ποσό που δινόταν για ως αμοιβή για κάποια δημόσια υπηρεσία. Εισηγήθηκε επιπλέον φόρος επι των οικοδομών που προσδιορίστηκε στο 7% του εισοδήματος. Το 1842 με την εξάπλωση του Ελληνικού κράτους υπήρξαν τα πρώτα διόδια στους δρόμους. Τα πρώτα διόδια ωστόσο αφορούσαν την μετάβαση από την Αθήνα στον Πειραιά από πλακόστρωτο δρόμο. Το 1847 εισάγονται τα διαπύλια τέλη με το νόμο 68/1847. Αποτελούσε μια μορφή έμμεσης φορολογίας που επιβαλλόταν από τις δημοτικές αρχές σε προϊόντα που εισάγονταν από άλλους δήμους. Το 1854 ιδρύονται οι οικονομικές εφορίες σε διάφορες επαρχίες της χώρας με στόχο την καλύτερη συγκέντρωση και επιβολή των φόρων. Με την αγροτική μεταρρύθμιση του 1871 τα έσοδα του κράτους από φόρους πολλαπλασιάστηκαν, ιδιαίτερα από τελωνειακούς δασμούς, αφού μοιράστηκαν εθνικές γαίες σε πληθώρα ατόμων (Πατρώνης, 2019). Το 1877 αρχίζουν να φορολογούνται για πρώτη φορά οι ανώνυμες εταιρίες, με τον φόρο να ορίζεται στο 2% επι των κερδών, ενώ σε περίπτωση μη έκδοσης ισολογισμού η φορολόγηση γινόταν με βάση το εικαζόμενο κέρδος από τον υπουργό οικονομικών. Το 1882, ο Χ. Τρικούπης αναλαμβάνει την εξουσία, ωστόσο αντί να προχωρήσει στον εκσυγχρονισμό του φορολογικού συστήματος, επικεντρώθηκε στην φορολογία του καπνού και του φωτιστικού πετρελαίου, με συνέπεια πληθώρα λαϊκών αντιδράσεων. Την ίδια περίοδο υπήρξε η εισαγωγή

πληθώρας φόρων όπως φόροι που αφορούσαν τα ζώα για το όργωμα των χωραφιών, φόροι του οίνου, της σταφίδας, των περιβολιών, των δασικών προϊόντων, των Επτανησιακών προϊόντων και των τσιγάρων. Λόγω των μεγάλων οικονομικών δυσκολιών του κράτους και της κρίσης της σταφίδας στα τέλη του 19^{ου} αιώνα το κράτος σχεδίασε και επέβαλε φόρο στους σκύλους το 1899, προκειμένου να αυξήσει τα έσοδα στα κρατικά ταμεία, χωρίς ωστόσο επιτυχία (Σοϊλεντάκης, 2012). Με την άνοδο του Ε. Βενιζέλου στην εξουσία το 1909 υπήρξε μια πρώτη προσπάθεια εκσυγχρονισμού του ελληνικού φορολογικού συστήματος, προκειμένου να απαλλαγεί από τα κατάλοιπα του Οθωμανικού συστήματος. Εφαρμόστηκε προοδευτικός φόρος επι του καθαρού εισοδήματος που κινούνταν στο 3 με 7%. Παράλληλα επιβλήθηκε φόρος στα ακίνητα με την μορφή του τέλους μεταβίβασης ακινήτων. Μετά το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου (1914-1918) πολέμου είχαμε την επιβολή φόρων στα έκτακτα κέρδη που προέκυψαν κατά την περίοδο του πολέμου. Το 1919 λαμβάνει χώρο μια μεγάλη φορολογική μεταρρύθμιση που αποτελεί τη βάση του σύγχρονου ελληνικού φορολογικού συστήματος. Προκειμένου το φορολογικό σύστημα να γίνει πιο δίκαιο έχουμε την φορολογία των καθαρών εισοδημάτων (ν.1640/1919), τη φορολογία κληρονομιών, δωρεών, προικών και κερδών λαχείων (ν.1641/1919) και τη φορολογία αυτομάτου υπερτιμήσεως ακινήτου ιδιοκτησίας (ν.1642/1919). Ορίστηκαν μάλιστα επτά εισοδηματικές κατηγορίες για την πιο δίκαιη φορολόγηση (από Α μέχρι Ζ). Ο συντελεστής φορολογίας των κατηγοριών αυτών ήταν ο ακόλουθος: Α=12%, Β=10%, Γ=8%, Δ=6%, Ε=6%, ΣΤ=4%, Ζ=4%. Μάλιστα οι συγκεκριμένοι φόροι τροποποιήθηκαν το 1955 (ν.3323/1955) και το 1958 (ν.3843/1958), όπου είχαμε και την καθιέρωση του αναλογικού φόρου εισοδήματος όπως εφαρμόζεται μέχρι σήμερα. Τις δεκαετίες του 1970 και 1980 υπήρξαν τροποποιήσεις και συμπληρώσεις αυτών των φόρων χωρίς ωστόσο να αλλάξει κάτι ουσιαστικό στο φορολογικό σύστημα. Η φορολογία νομικών και φυσικών προσώπων ενοποιήθηκε σε ενιαίο κείμενο το 1994 (ν.2238/1994) με την ονομασία Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος (Κ.Φ.Ε). Το 2002 η φορολογική επιβάρυνση επαναπροσδιορίστηκε με νέες κλίμακες φόρου (ν.3091/2002). Το 2010 με τον ν.3842 η φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων μεταβλήθηκε ξανά, με ξεχωριστή φορολόγηση διανεμόμενων και αδιανεμήτων κερδών και την εισαγωγή ελάχιστων τεκμαρτών δαπανών διαβίωσης. Το 2012 έχουμε την εισαγωγή φόρων περιουσίας (ΕΝΦΙΑ – Ενιαίος Φόρος Ιδιοκτησίας),

όπου τα άτομα πληρώνουν φόρο για την ακίνητη περιουσία που κατέχουν. Σημαντική αλλαγή του φορολογικού συστήματος είχαμε με τον ν.4172/2013, όπου άλλαξε ο τρόπος απόδοσης των φόρων με την προκαταβολή ή παρακράτησή τους. Πιο πρόσφατη αλλαγή του φορολογικού συστήματος είχαμε με το ν.4374/2016 όπου συμπληρώθηκαν οι διατάξεις του Κ.Φ.Ε.

Κεφάλαιο 1^ο Εισαγωγικές Έννοιες

1.1 Η έννοια των φόρων

Οι φόροι αποτελούν έναν πολύ σημαντικό πυλώνα της δημόσιας οικονομίας, αφού είναι η κύρια πηγή εισοδήματος του κράτους. Φόροι ιστορικά υπήρχαν πάντα στις κοινωνίες από την αρχαιότητα. Όπως είχε πει και ο Benjamin Franklin «τίποτα δεν είναι βέβαιο σε αυτό τον κόσμο εκτός από το θάνατο και τους φόρους». Με τους φόρους το κράτος μπορεί να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις του και να προσφέρει σημαντικά έργα που συμβάλλουν στην ενίσχυση της κοινωνικής ευημερίας. Η έννοια και ο τρόπος λειτουργίας του φόρου είναι ίδιος διαχρονικά, ωστόσο οι φόροι δέχονται πολλές μεταβολές, προκειμένου να προσαρμοστούν στις διάφορες εξωτερικότητες που δέχονται τα δημόσια οικονομικά. Είναι χαρακτηριστικό ότι ανάλογα με τις ανάγκες της κοινωνίας και του κράτους η φορολογία μπορεί να τροποποιηθεί σε σύντομο χρονικό διάστημα. Αν θα μπορούσαμε να δώσουμε έναν ορισμό για τον φόρο αυτός θα ήταν ότι αποτελεί μια άμεση χρηματική παροχή την οποία καταβάλλει η πλειοψηφία των πολιτών σε μία χώρα, ανάλογα με κάποια ειδικά τους χαρακτηριστικά, προς τον δημόσιο τομέα, προκειμένου να καλυφθούν οι δημόσιες ανάγκες χωρίς να υπάρχει κάποιο ειδικό αντάλλαγμα προς τους πολίτες. Με τον όρο ειδικό αντάλλαγμα εννοούμε τις υπηρεσίες που παρέχει το κράτος προς τους ιδιωτικούς φορείς, όπως οι επιχειρήσεις (Φλώρος, 2010). Υπάρχουν άλλωστε δημόσιες υπηρεσίες οι οποίες χρηματοδοτούνται από την φορολογία. Η έννοια έτσι του φόρου είναι πολύ σημαντική όχι μόνο για τα οικονομικά ενός κράτους αλλά και για την ίδια την κοινωνία γενικότερα. Είναι πολύ σημαντικό να τονίσουμε ότι οι φόροι δεν καταβάλλονται μόνο από τους πολίτες που ζουν μέσα σε μία χώρα αλλά και από πολίτες άλλων χωρών που μπορεί να είναι εγκατεστημένοι στην χώρα μόνιμα ή προσωρινά. Επιπλέον φόρους δεν πληρώνουν μόνο οι πολίτες αλλά και οι επιχειρήσεις. Μάλιστα οι επιχειρήσεις πληρώνουν φόρους στο κράτος το οποίο έχουν δηλώσει σαν έδρα τους. Επιπρόσθετα φόροι μπορούν να εντοπιστούν σε όλα τα αγαθά και τις υπηρεσίες που υπάρχουν στην χώρα. Όπως θα δούμε και στην συνέχεια οι μορφές των φόρων ποικίλουν. Στην Ελλάδα όπου και θα

μας απασχολήσει το φορολογικό σύστημα στην παρούσα πτυχιακή, για την φορολογία εισοδήματος νομικών και φυσικών προσώπων, υπάρχει ένα συγκεκριμένο νομικό καθεστώς το οποίο βασίζεται στο σύστημα του ενιαίου φόρου. Με βάση αυτό το σύστημα όλα τα εισοδήματα χωρίζονται σε επιμέρους κατηγορίες.

Η έννοια του φόρου χαρακτηρίζεται από κάποια συγκεκριμένα στοιχεία τα οποία αποτελούν κοινό παρονομαστή του φορολογικού συστήματος οποιουδήποτε κράτους. Αρχικά χαρακτηρίζεται από παροχές ιδιωτών (πολιτών και επιχειρήσεων) προς την κυβέρνηση μίας χώρας. Αυτές οι παροχές είναι συγκεκριμένα χρηματικά ποσά όπως προκύπτουν από την κατάταξή τους στην φορολογική κλίμακα. Ταυτόχρονα χαρακτηρίζεται από αναγκαιότητα, καθώς χωρίς τα έσοδα από φόρους ένα κράτος δεν μπορεί να είναι λειτουργικό κάτι που θα οδηγούσε μία χώρα σε μεγάλα προβλήματα. Άλλο σημαντικό χαρακτηριστικό είναι η έλλειψη ειδικού και άμεσου ανταλλάγματος προς τους πολίτες. Το αντάλλαγμα είναι ουσιαστικά οι δημόσιες υπηρεσίες και τα δημόσια έργα τα οποία αποτελούν υλικά και άυλα αγαθά μη ανταγωνιστικά και μη αποκλειστικά (Rosen & Gayer, 2009). Δηλαδή δεν αποκλείουν κάποιο άτομο από το να τα χρησιμοποιήσει και ταυτόχρονα δεν φτιάχνονται με γνώμονα το κέρδος, όπως στην περίπτωση των αγαθών και υπηρεσιών που προσφέρονται από τον ιδιωτικό τομέα. Το κράτος έχει πολύ συγκεκριμένες υπηρεσίες οι οποίες στοχεύουν στο κέρδος όπως για παράδειγμα τα δημόσια ΚΤΕΟ ή τα δημόσια γυμναστήρια. Το τελευταίο χαρακτηριστικό των φόρων είναι η πραγματοποίηση των κρατικών σκοπών. Δηλαδή να μπορέσει ο δημόσιος τομέας μίας χώρας να πετύχει τους στόχους που έχουν τεθεί μέσα από την ορθή αξιοποίηση των χρημάτων που εισπράττει από φυσικά και νομικά πρόσωπα (Rosen & Gayer, 2009).

Από την σκοπιά της κυβέρνησης η φορολογική πολιτική που επιλέγει και εφαρμόζει βασίζεται σε 3 βασικούς άξονες: την κατάρτιση του ετήσιου προϋπολογισμού, τον καθορισμό του φορολογικού συντελεστή, όπως και τον καθορισμό της φορολογικής βάσης. Καταλήγουμε έτσι στο συμπέρασμα ότι τα φορολογικά έσοδα προκύπτουν από το συνδυασμό των συντελεστών και της βάσης. Υπάρχει η περίπτωση όπου τα φορολογικά έσοδα μπορούν να μείνουν σταθερά όταν υπάρχει ταυτόχρονη μείωση των φορολογικών συντελεστών και αύξηση της φορολογικής βάσης (Benassy-Quere et al., 2017). Το ύψος στο οποίο θα διαμορφωθεί ο φορολογικός συντελεστής και η

φορολογική βάση, συνδέονται άμεσα καθώς όσο αυξάνεται ο φορολογικός συντελεστής τόσο τείνει να μειώνεται η φορολογική βάση και αντίστροφα. Για να γίνουν πιο κατανοητές οι δυο σημαντικές παράμετροι του φόρου, δηλαδή ο συντελεστής και η βάση θα παραθέσουμε το ακόλουθο παράδειγμα. Σε περίπτωση που η κυβέρνηση πάρει την απόφαση και προχωρήσει σε αύξηση του φόρου κατανάλωση, κατά μια ποσοστιαία μονάδα κάτι που αποτελεί μια απόφαση για τον φορολογικό συντελεστή, θα μειώσει κάποια στοιχεία από τον φόρο κατανάλωση τα οποία και αφορούν την φορολογική βάση.

1.2 Ο σκοπός της φορολογίας

Ο κύριος σκοπός της φορολογίας είναι η συγκέντρωση εσόδων για την ομαλή λειτουργία του δημοσίου τομέα μιας χώρας. Με την επιβολή φόρων το κράτος προσπαθεί να επιτύχει την συγκέντρωση ενός επιπέδου δημοσίων εσόδων που θα καλύψουν το κόστος των δημοσίων δαπανών. Είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι με τον όρο δημόσιες δαπάνες, πέρα από τις υπηρεσίες που παρέχει το κράτος προς τον πολίτη, εννοούμε και τις δημόσιες επενδύσεις που πραγματοποιούνται. Ωστόσο μια κυβέρνηση έχει και κάποιες άλλες πηγές εσόδων, πέρα από την φορολογία για την εκπλήρωση των στόχων της, όπως για παράδειγμα τα πρόστιμα ή οι πωλήσεις κρατικών ομολόγων, όμως μόνο η φορολογία μπορεί να εγγυηθεί ένα συγκεκριμένο επίπεδο εισοδήματος, καθώς είναι πιο εύκολο να προβλεφθούν τα χρήματα που εισπράττονται από αυτήν. Επιπλέον ένα σημαντικό κομμάτι του σκοπού της φορολογίας είναι ότι ανάλογα με την πολιτική την οποία ακολουθεί μια κυβέρνηση, εξυπηρετεί και διαφορετικούς σκοπούς. Για παράδειγμα μέρος των εσόδων της φορολογίας μπορεί να διοχετεύεται σε κοινωνικούς σκοπούς όπως η καταπολέμηση κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων, η αντιμετώπιση της ανεργίας μέσω επιδοτούμενης από το κράτος εργασίας ή επιδομάτων, ακόμα και η παροχή ενός ελάχιστου ποσού διαβίωσης. Με λίγα λόγια η φορολογία αποτελεί και ένα ισχυρό εργαλείο καταπολέμησης των κοινωνικών ανισοτήτων, όταν αξιοποιείται κατάλληλα. Η οικονομική αλλά και κοινωνική πολιτική ενός κράτους αντανακλάται στις μεταρρυθμίσεις που επιφέρει στο

φορολογικό σύστημα. Έτσι πρακτικά μπορεί να φανεί και το έργο μιας κυβέρνησης σε ένα πρώτο επίπεδο. Άλλωστε ο τρόπος με τον οποίο εφαρμόζονται οι φόροι, αποτελεί και ένα μέτρο αξιολόγησης για το έργο μιας κυβέρνησης.

Σε ένα γενικότερο και πιο θεωρητικό πλαίσιο μπορούμε να αναφέρουμε ότι σκοπός της φορολογίας είναι η μείωση των φορολογικών βαρών των οικονομικά ασθενέστερων στρωμάτων της κοινωνίας. Ταυτόχρονα στόχος είναι να υπάρχει μεγαλύτερη φορολογική επιβάρυνση των οικονομικά ισχυρότερων στρωμάτων, αφού η εισοδηματική τους κατάσταση επιτρέπει να ανταπεξέλθουν σε μεγαλύτερα φορολογικά βάρη. Οι φόροι έχουν σημαντικό σκοπό σε περιόδους οικονομικής ύφεσης, όπου λειτουργούν σαν σταθεροποιητές του προϋπολογισμού και συμβάλλουν στην ενίσχυση των οικονομικών του κράτους. Σε πολεμικές περιόδους ή περιόδους εθνικών κρίσεων ο βασικός σκοπός του φόρου είναι πολύ πιθανό να μεταβληθεί με την επιβολή επιπρόσθετης φορολογίας στους πολίτες προκειμένου να υπάρξει ενίσχυση της εθνικής άμυνας της χώρας. Σημαντικός σκοπός τον οποίο εξυπηρετεί η φορολογία είναι να μεταβάλει την διανομή του εισοδήματος μεταξύ εργαζόμενων και κεφαλαιούχων, δημιουργώντας μια πιο λειτουργική διανομή εισοδήματος (Harvey & Gayer, 2009).

Έχει μεγάλη σημασία να δούμε το γιατί υπάρχει η φορολογία. Η φορολογική πολιτική άλλωστε εντοπίζεται στο σημείο τομής των τριών λειτουργιών της οικονομικής πολιτικής. Οι τρεις αυτές λειτουργίες είναι η κατανομή, η αναδιανομή και η σταθεροποίηση. Για να κατανοήσουμε περαιτέρω το σκοπό των φόρων θα δούμε αναλυτικότερα τις τρεις αυτές έννοιες. Αρχικά η κατανομή αφορά το πως η φορολογία επηρεάζει τις σχετικές τιμές αγαθών και υπηρεσιών, την κατανομή εργασίας και ελεύθερου χρόνου, αλλά και το ότι μπορεί να δημιουργήσει στρεβλώσεις στις τιμές. Με εξαίρεση τους εφάπαξ φόρους, που είναι λίγοι όπως αυτοί σε λιμάνια και αεροδρόμια, οι υπόλοιποι μπορούν να δημιουργήσουν στρεβλώσεις. Με την παρουσία ατελειών στην αγορά η φορολογία ωστόσο έχει μια καλύτερη κατανομή. Δεν έχει μόνο αρνητικές επιπτώσεις και μπορεί να διορθώσει κάποιες αρνητικές εξωτερικότητες όπως για παράδειγμα η μείωση της μόλυνσης του περιβάλλοντος, μέσω περιβαλλοντικών τελών. Επιπρόσθετα η αποτελεσματική κατανομή επιτρέπει στο κράτος να παράγει δημόσια αγαθά, τα οποία δεν θα μπορούσαν να παραχθούν από την αγορά. Έχει επίσης ρόλο στην προστασία των καταναλωτών, όπως συμβαίνει στην περίπτωση των φόρων

σε αμαρτωλά αγαθά (sin taxes). Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της κατηγορίας είναι οι φόροι στα τσιγάρα και το αλκοόλ. Στο επίπεδο της αναδιανομής, οι φόροι μπορούν να αλλάξουν την κατανομή του εισοδήματος μεταξύ των ατόμων οποιονδήποτε χαρακτηριστικών (πχ, φτωχοί, πλούσιοι) μέσα σε μια κοινωνία. Η φορολογία που επιβάλλεται στο κεφάλαιο και οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης επηρεάζουν σημαντικά τα εισοδήματα των πολιτών οποιασδήποτε κοινωνικής κατηγορίας. Με αυτό τον τρόπο μπορεί να γίνει μια πιο αποτελεσματική αναδιανομή των εισοδημάτων (Abel et al., 2017). Τέλος η έννοια της σταθεροποίησης αφορά τις περιόδους οικονομικής ύφεσης ή άνθησης όπου οι φόροι μπορούν να λειτουργήσουν ως σταθεροποιητές, προκειμένου η ζήτηση αγαθών και υπηρεσιών να διατηρηθεί στο επίπεδο που ήταν πριν συμβεί κάποιο γεγονός που προκαλεί βίαιη μεταβολή. Αποφεύγονται έτσι καταστάσεις όπου οι τιμές μπορεί να μειωθούν οι να αυξηθούν απότομα, δημιουργώντας αλυσιδωτές αντιδράσεις στην αγορά. Οι φόροι δηλαδή στη συγκεκριμένη περίπτωση λειτουργούν ως αυτόματοι σταθεροποιητές της άσκησης πολιτικής. Ο σταθεροποιητικός ρόλος της φορολογίας μπορεί να αποτρέψει καταστάσεις οικονομικών κύκλων σε μια χώρα (Benassy-Quere et al., 2017).

1.3 Διακρίσεις φόρων βάσει των υποκειμένων

Ο διαχωρισμός των φόρων σε κατηγορίες αποτελεί μια σημαντική κατηγοριοποίηση της λειτουργίας τους. Η δημόσια οικονομική με βάση τον διαχωρισμό αυτόν λειτουργεί εύρυθμα. Οι κατηγορίες διαχωρισμού είναι τρεις. Η πρώτη είναι ο φόρος εισοδήματος που αφορά τους φόρους νομικών και φυσικών προσώπων. Η δεύτερη κατηγορία είναι οι φόροι δαπάνης οι οποίοι είναι ενσωματωμένοι στα προϊόντα που αγοράζει ο φορολογούμενος. Την τρίτη κατηγορία αποτελούν οι φόροι περιουσίας που εξαρτώνται αποκλειστικά από τα κινητά και ακίνητα στοιχεία που έχει στην κατοχή του το φορολογούμενο άτομο.

Εξετάζοντας την κάθε κατηγορία ειδικότερα θα ξεκινήσουμε με τους φόρους εισοδήματος. Ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων αφορά το ατομικό εισόδημα.

Το εισόδημα προκύπτει από το άθροισμα της κατανάλωσης και της μεταβολής στην καθαρή περιουσιακή θέση κατά την διάρκεια ενός έτους. Το εισόδημα προκύπτει από τον τύπο $Y = C + DW$, όπου C αντικατοπτρίζει το ύψος της κατανάλωσης και DW είναι η μεταβολή στην καθαρή θέση από την αρχή μέχρι το τέλος του έτους. Υπάρχουν πολλές πηγές από τις οποίες μπορεί να προέλθει το εισόδημα ενός ατόμου. Με βάση την Ελληνική νομοθεσία έχει οριστεί ότι με τον νόμο ν.4799/2021 υπάρχουν τέσσερις κατηγορίες εισοδημάτων οι οποίες και φορολογούνται (Harvey & Gayer, 2009). Η πρώτη είναι η μισθωτή εργασία και οι συντάξεις, η δεύτερη η επιχειρηματική δραστηριότητα, η τρίτη το κεφάλαιο και η τέταρτη η υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου. Η χρονική περίοδος φορολόγησης ενός ατόμου εκκινεί την 1^η Ιανουαρίου ενός έτους και ολοκληρώνεται την 31^η Δεκεμβρίου του ίδιου έτους. Σημαντική κατηγορία αποτελεί το αφορολόγητο το οποίο παλαιότερα οριζόταν σε ένα ποσό, αλλά από το 2020 και έπειτα προσδιορίζεται βάσει του φορολογητέου εισοδήματος. Έτσι πλέον οι φορολογούμενοι, μισθωτοί, συνταξιούχοι και αγρότες, πρέπει να συγκεντρώσουν ηλεκτρονικές αποδείξεις που θα αντιστοιχούν στο 30% του εισοδήματός τους, για να μην φορολογηθούν. Επιπλέον υπάρχουν και οι εκπτώσεις φόρου για κάποιες κατηγορίες όπως οι ιατρικές δαπάνες και οι δωρεές.

Σε ότι αφορά το φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων ή νομικών οντοτήτων τα πράγματα είναι λίγο διαφορετικά. Σύμφωνα με τον ίδιο νόμο που ισχύει για τα φυσικά πρόσωπα, τα νομικά πρόσωπα ορίζονται ως επιχειρήσεις, εταιρίες ή ένωση εταιριών οποιασδήποτε δραστηριότητας (Αργυρός, 2019). Η βασική διαφορά στην φορολόγηση σε σχέση με τα φυσικά πρόσωπα είναι ότι ο συντελεστής φορολογίας εισοδήματος των νομικών προσώπων έχει οριστεί σε 22%, ενώ υπάρχει και η υποχρέωση για προκαταβολή φόρου. Ο συντελεστής φορολογίας του 22% ισχύει και για τις νομικές οντότητες που αποτελούν έναν τύπο επιχειρήσεων κερδοσκοπικού ή μη χαρακτήρα, που δεν αποτελούν φυσικό ή νομικό πρόσωπο όπως για παράδειγμα ο συνεταιρισμός ή η παράκτια εταιρία. Η φορολόγηση τόσο στα νομικά πρόσωπα όσο και στις οντότητες γίνεται επί των καθαρών κερδών.

Ο φόρος περιουσίας έχει να κάνει με την κατοχή και μεταβίβαση άυλων (πχ. μετοχές, ομόλογα) ή υλικών (πχ. ακίνητα) περιουσιακών στοιχείων. Σε κάποιες χώρες τα έσοδα από το συγκεκριμένο φόρο δεν θεωρούνται ιδιαίτερα σημαντικά, καθώς αποτελούν ένα

ιδιαίτερα μικρό κομμάτι των φόρων. Στην Ελλάδα ωστόσο ο συγκεκριμένος φόρος αποτελεί σημαντική πηγή εσόδων για το κράτος. Με τον νόμο ν.4223/2013 αντανακλάται η φορολόγηση της κατοχής ακίνητης περιουσίας και είναι γνωστός με την ονομασία ΕΝΦΙΑ. Οι φόροι που αφορούν την μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων όπως γίνεται στην περίπτωση της κληρονομιάς ή της γονικής παροχής, υπολογίζονται με βάση το βαθμό συγγένειας των ατόμων που συμμετέχουν, αλλά και την αξία του αντικειμένου που μεταβιβάζεται. Από το 2021 έχει θεσπιστεί από το Ελληνικό κράτος η δήλωση του φόρου μεταβίβασης ηλεκτρονικά μέσω της πλατφόρμας myproperty.

Η τελευταία κατηγορία στην διάκριση φόρων είναι αυτή του φόρου δαπάνης ή αλλιώς φόρου κατανάλωσης. Οι συγκεκριμένοι φόροι εφαρμόζονται σε όλα τα αγαθά και υπηρεσίες τα οποία αγοράζουν οι πολίτες μιας χώρας ανεξάρτητα με την εισοδηματική τους ικανότητα. Αποσκοπούν στο να υπάρχουν αυξημένα φορολογικά έσοδα για το κράτος που να καλύπτουν αυτά που χάνονται λόγω φοροδιαφυγής, από την στιγμή που αναφερόμαστε σε φόρους που δεν μπορούν να αποφευχθούν. Διακρίνονται σε γενικούς, ειδικούς, φόρους κατά μονάδα, φόρους κατά αξία, φόρους στην συνολική αξία και φόρους στην προστιθέμενη αξία (Τσάτσος, 2012).

Οι τρεις κατηγορίες που περιγράψαμε παραπάνω μπορούν να υποστούν ένα διαχωρισμό σε άμεσους και έμμεσους φόρους. Σε αυτή τη διάκριση οι φόροι εισοδήματος και αυτοί της περιουσίας αποτελούν τους άμεσους φόρους. Οι φόροι δαπάνης αποτελούν τους έμμεσους φόρους. Με τον όρο άμεσοι φόροι εννοούμε τους φόρους οι οποίοι δεν μετακυλίσονται, επιβάλλονται δηλαδή άμεσα στο άτομο ως ένα χρηματικό ποσό επί των στοιχείων που έχει στην κατοχή του. Από την άλλη πλευρά οι έμμεσοι φόροι είναι αυτοί που επιβάλλονται στην εγχώρια κατανάλωση αγαθών και υπηρεσιών, όπως και στις εισαγωγές. Παράδειγμα έμμεσων φόρων αποτελούν ο ΦΠΑ (Φόρος Προστιθέμενης Αξίας), ο φόρος πολυτελούς διαβίωσης και τα χαρτόσημα. Σαν παράδειγμα άμεσων φόρων θα μπορούσαμε να αναφέρουμε τους φόρους περιουσίας. Τόσο οι άμεσοι όσο και οι έμμεσοι φόροι έχουν κάποια πλεονεκτήματα και κάποια μειονεκτήματα. Οι έμμεσοι φόροι μπορούν να καταβληθούν και να συγκεντρωθούν πιο εύκολα σε σχέση με τους άμεσους, αφού είναι ενσωματωμένοι στην τιμή του προϊόντος ή της υπηρεσίας που αγοράζει οποιοσδήποτε καταναλωτής. Επιπλέον από την σύγκριση άμεσων και έμμεσων φόρων προκύπτει ότι οι δεύτεροι είναι αποδοτικότεροι

προς το κράτος, αφού καταβάλλονται από όλους τους πολίτες. Επιπρόσθετα οι έμμεσοι φόροι δεν μπορούν να αποφευχθούν από τους καταναλωτές και να προκαλέσουν φαινόμενα φοροδιαφυγής. Από την άλλη πλευρά οι άμεσοι φόροι είναι αρκετά υψηλότεροι ως χρηματικό ποσό, ενώ ανταποκρίνονται καλύτερα στην φοροδοτική ικανότητα του κάθε πολίτη εν αντιθέσει με τους έμμεσους που δεν λαμβάνουν υπόψιν το εισόδημα του κάθε καταναλωτή (Τσάτσος, 2012). Σε ένα γενικότερο πλαίσιο παρατηρούμε ότι η συνύπαρξη άμεσων και έμμεσων φόρων είναι σημαντική και αναγκαία, καθώς συμβάλλουν στην εξισορρόπηση των βαρών του φορολογικού συστήματος.

1.4 Τρόποι φορολόγησης με βάση τον φορολογικό συντελεστή

Έχοντας ως κύριο κριτήριο των φόρων τον φορολογικό συντελεστή μπορούμε να διακρίνουμε τους φόρους σε προοδευτικούς, αντίστροφα προοδευτικούς και αναλογικούς. Οι φόροι δομούνται με βάση τις συγκεκριμένες αυτές κατηγορίες. Μάλιστα ολόκληρα φορολογικά συστήματα μπορούν να χαρακτηριστούν ως προοδευτικά ή αναλογικά, ανάλογα με τις πολιτικές φορολόγησης που ακολουθούνται.

Οι προοδευτικοί φόροι είναι εκείνοι που ο μέσος φορολογικός συντελεστής αυξάνει όσο αυξάνεται και η φορολογική βάση στην οποία και εφαρμόζεται (δηλαδή στα άτομα τα οποία επωμίζονται το φόρο). Όσο πιο μεγάλη είναι η φορολογική βάση τόσο μεγαλύτερος είναι ο μέσος φορολογικός συντελεστής. Ο φορολογικός συντελεστής περιγράφει τη σχέση μεταξύ των φορολογικών εσόδων που εισπράττονται σε μια περίοδο (ενός έτους) και της φορολογικής βάσης. Στην προοδευτική φορολογία, ο οριακός συντελεστής σταδιακά υπερβαίνει το μέσο συντελεστή, καθώς αυξάνει ο οριακός συντελεστής. Με λίγα λόγια το προοδευτικό φορολογικό σύστημα είναι αυτό στο οποίο ο μέσος φορολογικός συντελεστής του ατόμου θα αυξάνεται όσο αυξάνεται και το εισόδημά του. Αυτή ουσιαστικά είναι και η έννοια του μέσου φορολογικού συντελεστή που αποτελεί τον λόγο των καταβαλλόμενων φόρων προς το εισόδημα ενός ατόμου (Harvey & Gayer, 2009). Το κράτος σε περίπτωση εφαρμογής προοδευτικής φορολογίας έχει ως στόχο την συγκέντρωση εσόδων από τις μεγαλύτερες

εισοδηματικές κατηγορίες. Το πρόβλημα με το προοδευτικό σύστημα φορολόγησης είναι ότι υπάρχει ο κίνδυνος απόκρυψης εσόδων από τα άτομα με υψηλά εισοδήματα, καθώς και ο κίνδυνος της δημιουργίας αντικινήτρων για επενδύσεις σε μια χώρα. Αποτέλεσμα αυτών είναι μια κυβέρνηση να μειώνει τους προοδευτικούς φορολογικούς συντελεστές όταν θέλει να υπάρξει πληθώρα επενδύσεων.

Αντίστροφα προοδευτικός φόρος είναι εκείνος στον οποίο ο μέσος φορολογικός συντελεστής μειώνεται καθώς αυξάνει η φορολογική βάση. Με την αντίστροφα προοδευτική φορολογία, ο οριακός συντελεστής είναι μικρότερος από το μέσο, καθώς αυξάνεται το εισόδημα. Είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι ο οριακός φορολογικός συντελεστής αφορά τον επιπλέον φόρο που εισπράττεται από μια αύξηση της φορολογικής βάσης κατά μια μονάδα. Βλέπουμε δηλαδή να ισχύει το αντίθετο της προοδευτικής φορολόγησης, αφού όσο αυξάνει το εισόδημα ενός ατόμου τόσο μειώνεται ο φόρος που πρέπει να καταβάλει. Έτσι στο αντίστροφα προοδευτικό σύστημα έχουμε μείωση του μέσου φορολογικού συντελεστή ανάλογα με το πόσο αυξάνεται το εισόδημα. Το πρόβλημα με τον συγκεκριμένο τρόπο φορολόγησης είναι ότι δεν περιέχει την έννοια του δίκαιου, αφού το κράτος φορολογεί με υψηλότερους συντελεστές τις χαμηλότερες εισοδηματικά τάξεις της κοινωνίας (Hillman, 2010). Η συγκεκριμένη κατηγορία φορολόγησης δεν εφαρμόζεται στην πράξη, αφού είναι αντίθετη με τους κανόνες που ορίζει η φορολογική ηθική.

Ο αναλογικός φόρος είναι εκείνος με τον οποίο ο μέσος φορολογικός συντελεστής δεν αλλάζει όταν αλλάζει η φορολογική βάση. Ο αναλογικός φόρος αντιμετωπίζει το μέσο και οριακό συντελεστή σαν να είναι ίσοι. Για παράδειγμα ένας φόρος εισοδήματος 30%, θα φορολογούσε όλο το εισόδημα με ενός ατόμου με 30%. Ένας τέτοιος φόρος καλείται μερικές φορές, και ενιαίος φόρος (flat tax). Δηλαδή το αναλογικό φορολογικό σύστημα είναι το φορολογικό σύστημα στο οποίο μέσος φορολογικός συντελεστής παραμένει σταθερός σε κάθε επίπεδο εισοδήματος. Η οικονομική επίπτωση από τους καταβαλλόμενους φόρους δεν αλλάζει. Οι αναλογικοί φόροι μπορούν να εντοπιστούν εύκολα σε πληθώρα προϊόντων σε διάφορες χώρες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο ΦΠΑ, που για την Ελλάδα κυμαίνεται από 6 μέχρι 24%, ανάλογα με τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που αναφερόμαστε. Στην ίδια κατηγορία υπάγεται και ο φόρος ακίνητης περιουσίας. Γενικότερα ο υπολογισμός των φόρων στο αναλογικό σύστημα γίνεται

εύκολα και ξεκάθαρα, χωρίς πολύπλοκους υπολογισμούς. Ωστόσο όπως και τα προηγούμενα φορολογικά συστήματα, εντοπίζονται κάποια προβλήματα. Οι αναλογικοί φόροι δεν συμπίπτουν με την αρχή της φορολογικής ισότητας και δεν θεωρούνται δίκαιοι, αφού οι ανώτερες εισοδηματικά τάξεις της κοινωνίας αντιμετωπίζουν τους ίδιους φορολογικούς συντελεστές με τις κατώτερες (Stiglitz & Rosengard, 2019).

Λόγω του ότι και στις τρεις κατηγορίες που εξετάσαμε αναφέρθηκε το θέμα της δικαιοσύνης, προκειμένου να κατανέμονται δίκαια τα φορολογικά βάρη με βάση τα εισοδήματα των πολιτών, είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι κάποιες χώρες εφαρμόζουν έναν συνδυασμό προοδευτικής και αναλογικής φορολογίας (Γεωργακόπουλος, 2003). Ανάλογα με την κατηγορία που φορολογείται γίνεται και η επιλογή. Με αυτόν τον τρόπο προσπαθούν να κατανείμουν δικαιότερα τα φορολογικά βάρη. Για παράδειγμα εφαρμόζουν αναλογική φορολογία σε προϊόντα και υπηρεσίες που αγοράζουν οι καταναλωτές και προοδευτική στην φορολόγηση εισοδήματος.

Κεφάλαιο 2^ο Φυσικά Πρόσωπα και Φορολογικά Συστήματα

2.1 Βασικά χαρακτηριστικά Ελληνικού φορολογικού συστήματος

Το Ελληνικό φορολογικό σύστημα σαν έννοια αποτυπώνει την φορολογική επιβάρυνση των ατόμων στην χώρα μας. Η Ελλάδα αποτελεί μια χώρα η οποία προβαίνει σε συνεχείς αλλαγές στην φορολογική της πολιτική. Έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον όπως θα δούμε και στα επόμενα κεφάλαια η εξέταση του συγκεκριμένου φορολογικού συστήματος. Χαρακτηριστικό είναι ότι το μεγαλύτερο διάστημα που το φορολογικό σύστημα της χώρας μας έμεινε το ίδιο ήταν την επταετία 1994 με 2001 όταν και ο κατώτατος φορολογικός συντελεστής ανερχόταν στο 5% και ο ανώτερος στο 45%. Εδώ ακριβώς εντοπίζεται μια έλλειψη σταθερής φορολογικής πολιτικής που επιφέρει μια φορολογική αστάθεια. Ωστόσο δεν μπορούμε να παραβλέψουμε το γεγονός ότι αναφερόμαστε σε μια χώρα όπου λόγω των συχνών αλλαγών πολιτικής ηγεσίας τα τελευταία 15 χρόνια, υπάρχουν και συχνές αλλαγές της χάραξης φορολογικής πολιτικής. Είναι άλλωστε χαρακτηριστικό ότι τα προεκλογικά έτη οι κυβερνήσεις έχουν την τάση να προχωρούν σε μείωση των φόρων προκειμένου να κερδίσουν μεγαλύτερη μερίδα ψηφοφόρων και μετά την εκλογή τους, να αυξάνουν ξανά τους φόρους. Η έλλειψη έτσι μιας σταθερής φορολογική βάσης επηρεάζει αρνητικά τον (οικονομικό) προγραμματισμό πολλών νοικοκυριών, αφού υπάρχει μεγάλη αβεβαιότητα. Η αβεβαιότητα αυτή προέρχεται από την εναλλαγή του ποσοστού των φορολογικών βαρών που έχει το νοικοκυριό (Γεωργακόπουλος, 2005). Αντίστοιχο πρόβλημα εντοπίζεται και στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

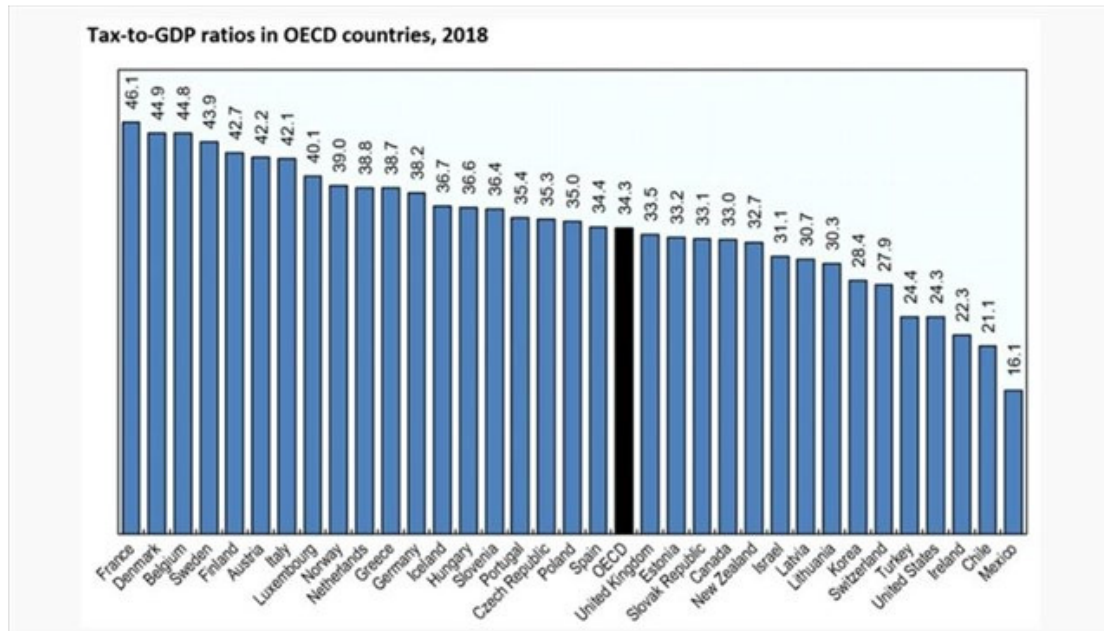
Ένα πολύ βασικό χαρακτηριστικό του ελληνικού φορολογικού συστήματος είναι ότι βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στην συγκέντρωση εσόδων από έμμεσους φόρους. Οι έμμεσοι φόροι αποδίδουν ένα ποσοστό σχεδόν 60% των συνολικών εσόδων του κράτους από φόρους (Harvey & Gayer, 2009). Ο πιο σημαντικός φόρος είναι ο ΦΠΑ,

που εισήχθη για πρώτη φορά το 1987, με τρίχρονη μάλιστα καθυστέρηση αφού είχε θεσπιστεί από το 1984 και σήμερα αποδίδει ένα ποσοστό κοντά στο 70% των συνολικών εσόδων της έμμεσης φορολογίας. Ο ΦΠΑ ορίζεται με το Ν.4818/2021. Ο χαμηλότερος συντελεστής του είναι στο 6% και αφορά τα ηλεκτρονικά βιβλία, ενώ ο υψηλότερος, που είναι και ο κανονικός συντελεστής διαμορφώνεται στο 24%. Επιπλέον υπάρχει και ο μεσαίος συντελεστής του 13% που αφορά συγκεκριμένα αγαθά που συνήθως καταναλώνονται άμεσα (πχ ψάρια ή γάλα) και υπηρεσίες όπως οι μεταφορές. Υπάρχουν κάποιες υπηρεσίες ωστόσο που εξαιρούνται από τη βάση του ΦΠΑ όπως η εκπαίδευση και οι ασφαλιστικές υπηρεσίες, που υπάγονται σε ειδικούς φόρους. Στην υψηλότερη κλίμακα του ΦΠΑ εντοπίζουμε προϊόντα όπως το αλκοόλ και ο καπνός. Ο καπνός μάλιστα υπάγεται σε έναν πάγιο φόρο που επιβάλλεται από την Ευρωπαϊκή ένωση. Στην Ελλάδα τα τσιγάρα έχουν μια φορολογική επιβάρυνση που αγγίζει το 75% της τιμής τους. Σημαντικό κομμάτι της έμμεσης φορολογίας είναι και ο φόρος μεταβίβασης αυτοκινήτων όπως και η φορολογία έκδοσης άδειας κυκλοφορίας που διαφοροποιείται ανάλογα με τα κυβικά, τους ρύπους και το έτος κατασκευής. Επιπλέον υπάρχουν στο επίπεδο της έμμεσης φορολογίας υπάρχουν και οι δασμοί για εισαγόμενα προϊόντα, δηλαδή αγαθά από τρίτες χώρες, που δεν ανήκουν στην ευρωπαϊκή ένωση με την διαφορά ότι υπάρχει κοινό εξωτερικό δασμολόγιο που ορίζεται από την ένωση (Baldwin & Wyplosz, 2021).

Στο Ελληνικό φορολογικό σύστημα εντοπίζονται και πέντε βασικοί φορολογικοί άξονες. Πέρα από τον ΦΠΑ, οι υπόλοιποι είναι ο ΕΝΦΙΑ, ο κώδικας φορολογίας εισοδήματος, ο κώδικας φορολογίας διαδικασιών και τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα (ΕΛΠ). Η φορολογία εισοδήματος έχει οριστεί με το Ν.4172/2014 που πρόσφατα τροποποιήθηκε με τους Ν.4797/2021 και Ν.4799/2021. Αφορούν φυσικά και νομικά πρόσωπα τα οποία διαχωρίζονται μέσα από τις νομοθετημένες διατάξεις. Ο κώδικας φορολογικής διαδικασίας ορίζεται από το Ν. 4174/2013 και αφορά την είσπραξη δημοσίων εσόδων όπως και τις κυρώσεις που επιβάλλονται σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με την ισχύουσα νομοθεσία. Δηλαδή αφορά κάθε κατηγορία φόρου που επιβάλλεται από το κράτος. Ουσιαστικά ο συγκεκριμένος κώδικας συγκέντρωσε και απλοποίησε διάσπαρτες φορολογικές διατάξεις που υπήρχαν. Εισήχθησαν σύγχρονοι τρόποι προσδιορισμού των φόρων δημιούργησε μια δικαιότερη βάση μεταξύ

φορολογούμενου και φορολογικού συστήματος. Αυτό επιτεύχθηκε μέσα από νέα κεφάλαια σε ότι αφορά την τιμωρία των φορολογικών εγκλημάτων όπως και με την ερμηνεία παλαιών και αφηρημένων διατάξεων. Ο ΕΝΦΙΑ που αποτελεί φόρο για την κατοχή ακίνητης περιουσίας σε φυσικά και νομικά πρόσωπα θεσπίστηκε το 2013 με τον Ν.4223/2013. Η φορολόγηση γίνεται με βάση διάφορους παράγοντες όπως το πόσα ακίνητα έχει στην κατοχή του το φορολογούμενο πρόσωπο, τα τετραγωνικά της έκτασης τους, την τιμή ζώνης κ.α. Αφορά όλα όλες τις κατοικίες, οικόπεδα και αγροτεμάχια, ενώ η καταβολή του πραγματοποιείται σε ισόποσες μηνιαίες δόσεις, για την ευκολότερη αποπληρωμή του. Τα ΕΛΠ αφορούν τις επιχειρήσεις κυρίως τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις τις χώρας και υπάγονται στο Ν.2859/2000. Είναι ουσιαστικά ο τρόπος με τον οποίο δηλώνουν τα κέρδη τους προκειμένου να φορολογηθούν, ανάλογα με την κλίμακα στην οποία υπάγονται. Από το 2015 και έπειτα με την εφαρμογή του Ν.4308/2014 τα ελληνικά λογιστικά πρότυπα έχουν αρχίσει να εναρμονίζονται με το διεθνή λογιστικά πρότυπα, ξεπερνώντας το πρόβλημα των διπλογραφικών ή απλογραφικών λογιστικών βιβλίων.

Σημαντικό πρόβλημα για το υπάρχον φορολογικό σύστημα αποτελεί το ότι υπάρχουν υψηλοί φορολογικοί συντελεστές που όμως δεν συνοδεύονται από αντίστοιχα υψηλά εισοδήματα. Έτσι η φορολογία δεν είναι αποδοτική σε απόλυτο βαθμό. Έχει υπολογιστεί ότι το ελληνικό κράτος χάνει ένα ποσό ύψους 34% από την μη απόδοση του ΦΠΑ. Ο φόρος ακίνητης περιουσίας επίσης συγκρινόμενος με άλλες χώρες μπορεί να χαρακτηριστεί ως υπερβολικά υψηλός, καθώς εφαρμόστηκε βίαια και μπορεί να έφερε αύξηση των κρατικών εσόδων κατά περίπου 3 δισεκατομμύρια ευρώ, όμως έφερε μεγάλη πτώση στις τιμές των ακινήτων, δημιουργώντας μια αρνητική εξωτερικότητα στην συγκεκριμένη αγορά. Σε ένα γενικότερο πλαίσιο μπορούμε να αναφέρουμε ότι η Ελλάδα βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στους φόρους για την συγκέντρωση εσόδων. Στην ακόλουθη εικόνα βλέπουμε ότι για το έτος 2018 τα φορολογικά έσοδα συνέβαλαν σε ποσοστό 38,7% στο ΑΕΠ της χώρας.

Πηγή: OECD

2.2 Πηγές και κατηγορίες εισοδήματος

Για να επιβληθεί φόρος σε εισοδήματα τα οποία προέρχονται από πληθώρα πηγών και αφού πρώτα πραγματοποιηθεί η αφαίρεση των δαπανών που πραγματοποιήθηκαν για την απόκτησή τους έχουν κατασκευαστεί συγκεκριμένες κατηγορίες υπαγωγής εισοδημάτων. Ανάλογα με την πηγή από την οποία προκύπτει το εισόδημα μπορεί να διακριθεί σε έξι κατηγορίες. Αυτές είναι:

- 1) Το εισόδημα από ακίνητα - Α' και Β' κατηγορίας.
- 2) Το εισόδημα από κινητές αξίες - Γ' κατηγορία.
- 3) Το εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις δηλαδή τα κέρδη τους - Δ' κατηγορία.
- 4) Το εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις, που αναφέρεται στα κέρδη τους - Ε' κατηγορία.
- 5) Το εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες, δηλαδή οι αμοιβές μισθωτών - ΣΤ' κατηγορία.
- 6) Το εισόδημα που προέρχεται από υπηρεσίες ελευθέρων επαγγελματιών, όπως και από πληθώρα άλλων πηγών, δηλαδή οι πληρωμές προς φυσικά και νομικά πρόσωπα - Ζ' κατηγορία.

Από την κατάταξη αυτή όπως είναι διαμορφωμένη, οι πηγές εισοδήματος είναι ταξινομημένες σε κατηγορίες με βάση τον συντελεστή παραγωγής στον οποίο υπάγονται. Με αυτό τον τρόπο οι κατηγορίες εισοδήματος Α' και Β' μπορούν να υπαχθούν στους συντελεστές έδαφος και κεφάλαιο. Η Γ' κατηγορία υπάγεται μόνο στον συντελεστή κεφάλαιο. Οι κατηγορίες Δ' και Ε' κατατάσσονται στους συντελεστές παραγωγής κεφάλαιο και εργασία. Στους ίδιους συντελεστές ανήκουν και κάποιες μορφές των εισοδημάτων της Ζ' κατηγορίας. Τέλος ο συντελεστής εργασία περιλαμβάνει την ΣΤ' κατηγορία όπως και την Ζ' (Καραγιάννης κ.α., 2019).

Για να γίνει πιο κατανοητός ο φόρος εισοδήματος είναι σημαντικό να δούμε ένα παράδειγμα όπου ένα άτομο μπορεί να έχει εισοδήματα από πολλές από τις πιο πάνω κατηγορίες. Για παράδειγμα σε ένα έτος, ένα φυσικό πρόσωπο έχει εισόδημα 5000 από την μίσθωση μιας κατοικίας (φόρος ακινήτου), 3000 ευρώ από γεωργικές δραστηριότητες όπως την πώληση ελαιόλαδου, 10000 ευρώ από την εργασία του και 6000 ευρώ από εμπορικές δραστηριότητες. Άρα στο παράδειγμα μας έχουμε $5000+3000+10000+6000 = 24000$ ευρώ. Έτσι ο φόρος εφαρμόζεται στα 24000 ευρώ και αφού πρώτα αφαιρεθούν τα έξοδα που μπορεί να υπήρχαν.

Για τις κατηγορίες εισοδήματος ισχύει ο νέος φορολογικός κώδικας εισοδήματος από την 1^η Ιανουαρίου 2014 και έπειτα που είναι ο Ν.4172/2013 και αφορά τα άρθρα του από 1 έως 71 (Καραφάς, 2013). Οι κατηγορίες στις οποίες εντάσσεται το εισόδημα στην Ελλάδα ανάλογα με το από που προκύπτει είναι οι ακόλουθες (Τσιατούρας, 2017):

- Το εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις που παρέχεται από το ελληνικό κράτος.
- Το εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις που παρέχεται σε αλλοδαπή και πληρώνεται από το Ελληνικό κράτος.
- Το εισόδημα από διοικητικές, συμβουλευτικές και τεχνικές υπηρεσίες που παρέχονται στην Ελλάδα όπου είναι και η έδρα μόνιμης εγκατάστασης.
- Το εισόδημα από αθλητικές και καλλιτεχνικές δραστηριότητες στην Ελλάδα.
- Το εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα η οποία ασκείται στην Ελλάδα.
- Το εισόδημα που προκύπτει από τη μεταβίβαση πάγιων περιουσιακών στοιχείων από κάτοικο αλλοδαπής που έχει ως επιχειρηματική του έδρα την Ελλάδα.

- Το εισόδημα που προκύπτει από ακίνητα και εφόσον τα συγκεκριμένα ακίνητα βρίσκονται στην Ελλάδα.
- Το εισόδημα που προέρχεται από την πώληση ακίνητης περιουσίας που βρίσκεται στην Ελλάδα.
- Το εισόδημα που προέρχεται από την πώληση επιχείρησης, εταιρικών μεριδίων (μετοχές) ή ποσοστών συμμετοχής για εισηγημένες ή μη Ελληνικές επιχειρήσεις
- Το εισόδημα που προέρχεται από μερίσματα ή διανεμόμενα κέρδη από νομικό πρόσωπο με φορολογική έδρα την Ελλάδα.
- Τα εισοδήματα που προκύπτουν από καταβληθέντες ή πιστωθέντες τόκους από κάτοικο της χώρας ή αλλοδαπό που έχει χώρα μόνιμης εγκατάστασης την Ελλάδα.
- Το εισόδημα το οποίο πιστώνεται η καταβάλλεται σε κάτοικο ή μη της Ελλάδας από μόνιμη εγκατάσταση στην χώρα.

Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι οι υποτροφίες που χορηγούνται από την Ελληνική πολιτεία καθώς και τα χρηματικά βραβεία απαλλάσσονται του φόρου εισοδήματος.

2.2.1 Υπολογισμός φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων

Ο συγκεκριμένος φόρος αφορά την διαδικασία είσπραξης και επιβολής φόρων επι του εισοδήματος. Έτσι ένα μέρος του εισοδήματος με βάση το νόμο εισπράττεται από το κράτος, το οποίο προσφέρει ως αντάλλαγμα υπηρεσίες. Ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων αφορά όλα τα άτομα που κατοικούν στην Ελλάδα και έχουν απεριόριστη φορολογική υποχρέωση, αφού ο φόρος αφορά όχι μόνο τα εισοδήματα που αποκτήθηκαν εντός της χώρας, αλλά και αυτά που αποκτήθηκαν από εργασίες στο εξωτερικό. Αντίθετα τα φυσικά πρόσωπα που δεν έχουν ως μόνιμη κατοικία την Ελλάδα, υπάγονται σε περιορισμένη φορολογική υποχρέωση και η φορολόγηση γίνεται αποκλειστικά στα εισοδήματα που αποκτούν στην Ελλάδα. Αυτό που προκύπτει είναι ότι νομικά η φορολόγηση των εισοδημάτων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον τόπο μόνιμης κατοικίας του πολίτη, ωστόσο αρκετά σημαντική είναι και η πηγή και το ύψος των εισοδημάτων (Σγουρινάκης κ.α., 2011).

Το εισόδημα των φυσικών προσώπων αφορά κατά κύριο λόγο κάθε μέλος ενός νοικοκυριού και όχι όλο το νοικοκυριό συνολικά, δηλαδή την οικογένεια. Ειδικότερα τα εισοδήματα του ενός συζύγου περιλαμβάνεται στην φορολογική δήλωση του άλλου και το αντίστροφο. Ωστόσο ο καθένας φορολογείται ξεχωριστά ανάλογα με τα εισοδήματα που έχει δηλώσει. Με την χωριστή φορολόγηση των εισοδημάτων των συζύγων το ελληνικό κράτος αποβλέπει στο να μην υπάρχει μεγάλη φορολογική επιβάρυνση στο εισόδημα της συζύγου, καθώς κάτι τέτοιο θα έβλαπτε την προσφορά εργασία και των δυο συζύγων. Οι εξαιρέσεις όπως ορίζονται από το νόμο είναι δυο. Η πρώτη έχει να κάνει με το αν το εισόδημα του ενός συζύγου προέρχεται από επιχείρηση η οποία είναι οικονομικά εξαρτώμενη και από τον άλλο σύζυγο. Η δεύτερη περίπτωση έχει να κάνει με το εισόδημα του ενός συζύγου το οποίο προέρχεται από οποιασδήποτε μορφής εταιρία (ομόρρυθμη, ετερόρρυθμη, περιορισμένης ευθύνης), κοινοπραξία ή συνεταιρισμό στον οποίο συμμετέχει και ο άλλος σύζυγος. Με βάση αυτούς του νόμους το κράτος επιδιώκει να υπάρχει ηπιότερη φορολόγηση όταν δυο σύζυγοι έχουν μια επιχείρηση και ταυτόχρονα δεν επιτρέπει την διάσπαση του εισοδήματός τους.

Όσον αφορά τα ανήλικα φυσικά πρόσωπα (κάτω των 18 ετών), το εισόδημά τους προσμετράτε σε αυτό του γονέα, που έχει τη γονική μέριμνα. Σαν εξαίρεση εδώ εντοπίζεται το εισόδημα ανήλικων τέκνων που προέρχεται από την εργασία τους, από κληρονομιά που προήλθε από οποιοδήποτε πρόσωπο, από συντάξεις που μπορεί να λαμβάνουν λόγω του θανάτου κάποιου γονέα και από την διατροφή που καταβάλλεται μετά από δικαστική απόφαση.

Σημαντικό είναι να επισημάνουμε ότι τα εισοδήματα των παιδιών περιλαμβάνονται στην φορολογική δήλωση του γονέα με το υψηλότερο εισόδημα, προκειμένου να γίνει πιο δύσκολη η φοροδιαφυγή (Φλώρος, 2010).

Σε ότι αφορά γενικά το φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων, έχουμε τα ακόλουθα πολύ ειδικά χαρακτηριστικά:

- Ο συγκεκριμένος φόρος έχει προοδευτικό χαρακτήρα. Έτσι κάθε φυσικό πρόσωπο φορολογείται ανάλογα με την φοροδοτική ικανότητα που έχει.

•Έχει οριστεί ένα αφορολόγητο ποσό, ύψους 6000 ευρώ και ένα ελάχιστο όριο συντήρησης ύψους 3000 ευρώ, τα οποία προσαυξάνονται ανάλογα και με τα οικογενειακά βάρη του φορολογούμενου.

Η φορολογία εισοδήματος βασίζεται στην αρχή του φορολογικού διαφορισμού, με βάση την πηγή του εισοδήματος και το πως αποκτήθηκαν. Για παράδειγμα το εισόδημα από ενοίκια έχει υψηλότερη φορολογία από αυτό που προέρχεται από μισθωτή εργασία.

•Η παρακράτηση φόρου γίνεται στην πηγή. Δηλαδή εισπράττεται ο φόρος ταχύτερα και ανέξοδα, όμως αυτό οδηγεί τον φορολογούμενο σε ορισμένες περιπτώσεις να προσπαθεί να αποκρύψει εισοδήματα.

•Οι σύζυγοι έχουν κοινή φορολογία εισοδήματος, αλλά με ξεχωριστό υπολογισμό φόρου.

Τέλος οι ετερόρρυθμες και ομόρρυθμες εταιρίες, υπάγονται στη φορολογία νομικών προσώπων (Αργυρός, 2019).

2.2.2 Κλίμακες φορολογίας εισοδήματος

Οι κλίμακες φορολογίας εισοδήματος αποσκοπούν στο να φορολογείται το κάθε άτομο ανάλογα με τα εισοδήματα που έχει. Όπως προαναφέραμε τα ποσά μέχρι 6000 ευρώ δεν φορολογούνται. Η φορολογική κλίμακα αφορά τα εισοδήματα από μισθούς και συντάξεις σύμφωνα με το άρθρο 12 του κώδικα φορολογίας εισοδήματος. Στον ακόλουθο πίνακα θα παραθέσουμε τους φορολογικούς συντελεστές ανάλογα με τα εισοδήματα του κάθε φορολογούμενου στην Ελλάδα όπως ισχύουν για το έτος 2020:

Εισόδημα	Φορολογικός συντελεστής	Φόρος κλιμακίου	Σύνολο φόρου
10000	9%	900	900

20000	22%	2200	3100
30000	28%	2800	5900
40000	36%	3600	9500
Άνω των 40000	44%		

2.3 Κατηγορίες τεκμηρίων

Τα τεκμήρια γενικά αποτελούν έναν τρόπο με τον οποίο το κράτος υπολογίζει πόσο εισόδημα έχει ένας φορολογούμενος με βάση κάποια κριτήρια, ανεξάρτητα με το ποσό που δηλώνει στην φορολογική του δήλωση. Είναι σαν το κράτος να αξιολογεί την ικανότητα του φορολογούμενου να συντηρεί τα όσα δηλώνει. Σύμφωνα με τον κώδικα φορολογίας εισοδήματος τα τεκμήρια αναφέρονται και ως ‘αντικειμενικές δαπάνες και υπηρεσίες διαβίωσης’. Αρχικά μπορούμε να ξεχωρίσουμε 2 βασικές κατηγορίες τεκμηρίων οι οποίες είναι τα τεκμήρια διαβίωσης και τα τεκμήρια που προέρχονται από κάποια περιστασιακή πράξη.

Τα τεκμήρια διαβίωσης αφορούν την κατοχή οποιουδήποτε περιουσιακού στοιχείου και η εφαρμογή τους διαρκεί όσο διαρκεί και η κατοχή του περιουσιακού στοιχείου. Ένα πολύ σημαντικό τεκμήριο διαβίωσης είναι η κύρια κατοικία. Περιλαμβάνει την αντικειμενική δαπάνη για την κατοικία η οποία μπορεί να είναι ιδιόκτητη, μισθωμένη, δωρεάν παραχωρούμενη, κύρια ή δευτερεύουσα. Ο υπολογισμός της γίνεται με βάση τα τετραγωνικά μέτρα των κύριων και βοηθητικών χώρων, λαμβάνοντας πάντα υπόψη την τιμή ζώνης της περιοχής που βρίσκεται το ακίνητο καθώς και το αν είναι μονοκατοικία ή όχι. Για την υπολογισμό της αξίας μιας κατοικίας χρησιμοποιούμε τον ακόλουθο πίνακα (Προύντζου, 2018):

Τετραγωνικά	Τιμή ζώνης μέχρι 2.799/τ.μ.	Τιμή ζώνης 2.800 μέχρι 4.999/τ.μ.	Τιμή ζώνης άνω των 5000/τ.μ.
80	40	56	68
81-120	65	91	110,5
121-200	110	154	187
201-300	200	280	340
301 και άνω	400	560	680

Ωστόσο στην περίπτωση της κύριας μονοκατοικίας ο πίνακας διαφοροποιείται ως εξής:

Τετραγωνικά	Τιμή ζώνης μέχρι 2.799/τ.μ.	Τιμή ζώνης 2.800 μέχρι 4.999/τ.μ.	Τιμή ζώνης άνω των 5000/τ.μ.
80	48	67,20	81,60
81-120	78	109,20	132,60
121-200	132	184,80	224,40
201-300	240	336	408
301 και άνω	480	672	816

Άλλο σημαντικό τεκμήριο είναι η αντικειμενική δαπάνη για τα επιβατικά αυτοκίνητα. Περιλαμβάνει όλους τους τύπους οχημάτων ιδιωτικής ή μικτής χρήσης, τύπου Jeep και όσα είναι μισθωμένα με οποιασδήποτε μορφή σύμβασης. Από την αντικειμενική αυτή δαπάνη εξαιρούνται τα οχήματα που διαθέτουν πιστοποιητικό αυθεντικότητας διεθνή ή ημεδαπού φορέα, αλλά και όσα οχήματα έχουν υποστεί ειδική μετατροπή για άτομα με κινητικά προβλήματα. Η αντικειμενική δαπάνη για τα οχήματα συνήθως ορίζεται με βάση τα κυβικά (Τσιατούρας, 2017). Έτσι ο υπολογισμός της δαπάνης γίνεται με την ακόλουθη κλίμακα:

Κυβικά εκατοστά	Ευρώ/100 κ.ε.

>=1200	-
1300-2000	600
2100-3000	900
3100-4000	1200

Ωστόσο πρέπει να τονίσουμε ότι ανάλογα με την παλαιότητα η αντικειμενική δαπάνη μειώνεται ποσοστιαία. Έτσι όταν ένα αμάξι είναι άνω των 5 ετών το ποσοστό μείωσης διαμορφώνεται στο 30%, ενώ όταν είναι άνω των 10 ετών το ποσοστό είναι 50%.

Η δαπάνη για δίδακτρα που καταβάλλονται σε ιδιωτικά σχολεία ή φορείς εκπαίδευσης (πχ. κολλέγια, ΙΕΚ) περιλαμβάνεται στην κατηγορία των δαπανών διαβίωσης. Δηλαδή ο φορολογούμενος καταβάλλει ένα ποσό προκειμένου τα τέκνα του ή ακόμα και ο ίδιος να παρακολουθήσει μαθήματα σε έναν εκπαιδευτικό φορέα για την λήψη κάποιου πτυχίου. Τα δίδακτρα αυτά δεν λαμβάνονται υπόψιν στον προσδιορισμό της αντικειμενικής δαπάνης διαβίωσης όταν αφορούν νυχτερινά σχολεία και σχολεία για άτομα με ειδικές ανάγκες (Φλώρος, 2010).

Προκειμένου να προσδιοριστεί ορθότερα η αντικειμενική δαπάνη διαβίωσης του φορολογούμενου, λαμβάνονται υπόψιν δαπάνες που αφορούν κάποια πρόσωπα. Συγκεκριμένα αν ο φορολογούμενος απασχολεί οικιακή βοηθό, οδηγό αυτοκινήτου, δάσκαλους ή άλλο προσωπικό. Στην περίπτωση που ο φορολογούμενος έχει αναπηρία άνω του 67% ή είναι άνω των 65 ετών και απασχολεί μια οικιακή βοηθό και έναν νοσοκόμο, η συγκεκριμένη δαπάνη δεν λαμβάνεται υπόψιν στις δαπάνες διαβίωσης.

Σημαντική περίπτωση η οποία προστέθηκε την τελευταία δεκαετία ως τεκμήριο για την ετήσια αντικειμενική δαπάνη του φορολογούμενου είναι η δαπάνη που προκύπτει από την κατοχή εξωτερικής ή εσωτερικής δεξαμενής κολύμβησης, δηλαδή πισίνας.

Για την εξωτερική πισίνα ισχύει η ακόλουθη κλίμακα:

Τετραγωνικά Μέτρα	Ευρώ/ τ.μ.
Μέχρι 60	160
60 και άνω	320

Για την εσωτερική πισίνα ισχύει:

Τετραγωνικά Μέτρα	Ευρώ/ τ.μ.
Μέχρι 60	320
60 και άνω	640

Στην περίπτωση των δαπανών από περιστασιακή πράξη εντοπίζουμε τις δαπάνες για σκάφη αναψυχής τα οποία είτε έχει ο ίδιος στην κατοχή του είτε πρόσωπα που τον βαρύνουν. Υπάρχουν οι ακόλουθες κατηγορίες σε ότι αφορά τον υπολογισμό της δαπάνης ανάλογα με τον τύπο του σκάφους:

Μηχανοκίνητα σκάφη, ανοικτού τύπου, ταχύπλοα και μη

Μέτρα	Ευρώ/μέτρο
Μέχρι 5	-
6 μέτρα και άνω	2000

Ιστιοφόρα / μηχανοκίνητα / μικτά σκάφη με χώρο ενδιαίτησης

Μέτρα	Ευρώ/μέτρο
Μέχρι 7	-
8-10	3000
11-12	7500

13-15	15000
16-18	22500
19-22	30000
23 και άνω	50000

Ιστιοφόρα σκάφη ή πλοία αναψυχής που έχουν κατασκευαστεί στην Ελλάδα εξ ολοκλήρου από ξύλο και προέρχονται από την ελληνική ναυτική παράδοση

Μέτρα	Ευρώ/μέτρο
Μέχρι 7	-
8-10	1500
11-12	3750
13-15	7500
16-18	11250
19-22	15000
23 και άνω	25000

Πέρα από τον τύπο του σκάφους στην αντικειμενική δαπάνη προστίθενται και οι αμοιβές του πληρώματος που μπορεί να έχει προσλάβει ο φορολογούμενος.

Εκτός των οχημάτων της θάλασσας σημαντικό τεκμήριο για τον υπολογισμό της ετήσιας αντικειμενικής δαπάνης αποτελούν και τα έξοδα που καταβάλλονται για τη χρήση αεροσκαφών ή ανεμόπτερων που κατέχει ο ίδιος ή πρόσωπα που τον βαραίνουν. Στην κατηγορία των ανεμόπτερων η αντικειμενική δαπάνη έχει οριστεί στα 8000 ετησίως. Στα αεριοθούμενα αεροσκάφη η δαπάνη είναι 200 ευρώ για κάθε λίμπρα ώθησης. Για τις υπερελαφρές αθλητικές πτητικές μηχανές έχουμε 20000 ευρώ αντικειμενική δαπάνη ετησίως. Στα αεροσκάφη και ελικόπτερα με κοινό κινητήρα έχουμε τον ακόλουθο πίνακα υπολογισμού:

Ίπποι	Ευρώ/ίππο
Μέχρι 150	-
150 και άνω	500

2.4 Το πρόβλημα της φοροδιαφυγής

Η φοροδιαφυγή αποτελεί ένα φαινόμενο κατά κάποιοι πολίτες προσπαθούν να αποφύγουν όσο το δυνατόν μεγαλύτερο τμήμα των φόρων. Κατά αυτό τον τρόπο τα δημόσια οικονομικά μειώνονται με αποτέλεσμα να υπάρχει σοβαρό πλήγμα κατά τη συγκέντρωση των φόρων από το κράτος και κατ' επέκταση για την κάλυψη των εξόδων του. Αν θα θέλαμε να δώσουμε έναν πιο επίσημο ορισμό στην φοροδιαφυγή είναι ότι αφορά την παράνομη αποφυγή πληρωμής φόρων προς το κράτος (Τάτσος, 2001). Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ότι η φοροδιαφυγή δεν αφορά την απόκρυψη εισοδημάτων από το κράτος αλλά την εξαίρεση του ΦΠΑ με την μη έκδοση αποδείξεων. Μπορεί δηλαδή να χαρακτηριστεί και ως ένας τρόπος άμυνας του φορολογούμενου απέναντι στο φορολογικό σύστημα (Κούνη, 2020). Το συγκεκριμένο πρόβλημα μπορεί να εντοπιστεί σε οποιαδήποτε χώρα στον κόσμο. Αποτελεί πλήγμα όχι μόνο για την δημόσια χρηματοδότηση, αλλά και γενικότερα για την αξιοπιστία ενός κράτους. Η Ελλάδα αποτελεί μια από τις χώρες όπου το συγκεκριμένο φαινόμενο είναι αρκετά έντονο. Μάλιστα συγκαταλέγεται μεταξύ των ανεπτυγμένων χωρών με τα υψηλότερα ποσοστά φοροδιαφυγής. Κατά διαστήματα υπάρχουν αρκετά μέτρα που λαμβάνονται από το κράτος, έτσι ώστε να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα, αλλά μέχρι σήμερα η οριστική του εξάλειψη θεωρείται αδύνατη. Αυτό γίνεται γιατί υπάρχουν πολύ τρόποι για την πραγματοποίηση της φοροδιαφυγής, ενώ συχνά προκύπτουν και νέοι. Πολλές φορές μάλιστα οι ποινές για τους παραβάτες περιορίζονται σε κάποια χρηματικά πρόστιμα τα οποία δεν λειτουργούν αποτρεπτικά ώστε η πλειοψηφία των πολιτών να αποθαρρυνθεί και να μην δημιουργεί φαινόμενα φοροαποφυγής.

Η πιο συνηθισμένη πρακτική φοροδιαφυγής στην Ελλάδα είναι η δήλωση χαμηλότερων εισοδημάτων από τα πραγματικά από τους φορολογούμενους προκειμένου να κερδίσουν κάποια χρήματα τα οποία θα έδιναν σε φόρους. Αυτό που προσπαθούν να επιτύχουν μέσω αυτής της διαδικασίας είναι η μεγιστοποίηση της χρησιμότητας του εισοδήματός τους (Besanko & Braeutigam, 2009). Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής τονίζει την κακή λειτουργία και ανεπάρκεια ελέγχου της δημόσιας διοίκησης μιας χώρας ως προς το φορολογικό σχεδιασμό της. Κάθε επαγγελματική

κατηγορία έχει διαφορετικές ευκαιρίες και άλλες συνθήκες κάτω από τις οποίες μπορεί να φοροδιαφύγει.

Σημαντικό κομμάτι αποτελούν οι αιτίες της φοροδιαφυγής. Οι λόγοι για τους οποίους ένα άτομο προβαίνει σε μια τέτοια πράξη ποικίλουν, αλλά μπορούμε να ξεχωρίσουμε τους πιο βασικούς. Ένας πρώτος βασικός λόγος είναι η εκπαίδευση. Όταν σε μια χώρα το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού δεν έχει λάβει την κατάλληλη παιδεία ώστε να κατανοήσει ότι τα έσοδα από φόρους διοχετεύονται σε δημόσια αγαθά και υπηρεσίες όπως η ασφάλεια, η δημόσια υγεία, ακόμα και ο δημόσιος φωτισμός, που προάγουν και ενισχύουν το κοινό καλό μέσα στην κοινωνία. Στο επίπεδο της μόρφωσης υπάγεται και το πρόβλημα της μη επαρκούς μόρφωσης των υπαλλήλων των φορολογικών μηχανισμών του κράτους. Έτσι δημιουργείται το πρόβλημα της χαμηλής εξειδίκευσης κάποιων υπαλλήλων, με αποτέλεσμα να μην ανταποκρίνονται επαρκώς στην εργασία τους (Besanko & Breaugin, 2009). Ένας δεύτερος πολύ σημαντικός παράγοντας είναι η πολύπλοκη νομοθεσία που υπάρχει γύρω από το θέμα της φορολογίας σε συνδυασμό με την γραφειοκρατία. Οι φορολογικοί νόμοι αλλάζουν συχνά με αποτέλεσμα να γίνεται δυσκολότερο το έργο των φοροεισπρακτικών μηχανισμών του κράτους και ταυτόχρονα δημιουργείται ανασφάλεια και μπέρδεμα τόσο στους φορολογούμενους όσο και στους υπαλλήλους του φορολογικού συστήματος. Η πολυπλοκότητα αυτή αφήνει πρόσφορο έδαφος για φορολογικές παραβάσεις όπως η φοροδιαφυγή. Άλλη σημαντική αιτία είναι η μεγάλη φορολογική επιβάρυνση που μπορεί να δέχεται ένα άτομο, κάτι που αυξάνει την τάση του προς την φοροδιαφυγή, προκειμένου να αποκομίσει το υψηλότερο δυνατό εισόδημα. Πολλές φορές το αίσθημα της αδικίας στο θέμα της φορολογίας οδηγεί τον πολίτη σε πράξεις φοροδιαφυγής. Το πως είναι διαρθρωμένο το φορολογικό σύστημα αποτελεί έναν άλλο σημαντικό λόγο που τα άτομα φοροδιαφεύγουν. Είναι σύνηθες όταν υπάρχουν περισσότεροι άμεσοι φόροι σε ένα φορολογικό σύστημα, να δημιουργείται μεγαλύτερη ροπή προς φοροδιαφυγή από μεγάλη μερίδα πολιτών. Όταν το φορολογικό σύστημα αποτελείται περισσότερο από έμμεσους φόρους η φοροδιαφυγή γίνεται δυσκολότερη, καθώς υπάρχει εκτενέστερος έλεγχος στα λογιστικά τόσο των ατόμων όσο και των επιχειρήσεων. Μια αιτία η οποία συναντάτε τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα είναι η χαμηλή εμπιστοσύνη που δείχνουν οι φορολογούμενοι, στο κράτος ως προς την διαχείριση των χρημάτων που

συγκεντρώνονται από τους φόρους. Η φορολογική τους συνείδηση επηρεάζεται αρνητικά καθώς βλέπουν ότι γίνονται λάθη στην διαχείριση του δημοσίου χρήματος. Σημαντική αιτία επιπλέον αποτελεί η έλλειψη εκσυγχρονισμού, μέσω της χρήσης νέων τεχνολογιών, των φορολογικών μηχανισμών. Τα ηλεκτρονικά συστήματα της δημόσιας διοίκησης και συγκεκριμένα του τομέα της φορολογίας, χρειάζεται να αναβαθμιστούν προκειμένου να δρουν πιο γρήγορα σε περίπτωση εντοπισμού φορολογικών παραβάσεων. Τέλος σημαντικό αίτιο φοροδιαφυγής αποτελεί και η αυξητική τάση των φόρων, κάτι που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια και στην χώρα μας. Όσο οι φορολογούμενοι βλέπουν τους φόρους να αυξάνονται τόσο στρέφονται προς την πρακτική της φοροδιαφυγής, αφού προσπαθούν να κρατήσουν σταθερό το επίπεδο κατανάλωσής τους (Nicholson & Snyder, 2018).

Για να κατανοήσουμε σε μεγαλύτερη έκταση το πρόβλημα της φοροδιαφυγής είναι σημαντικό να καταγράψουμε και τις συνέπειες που έχει το συγκεκριμένο φαινόμενο, τόσο σε οικονομικό όσο και σε πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο. Μια πρώτη συνέπεια είναι πως το κράτος χάνει σημαντικούς οικονομικούς πόρους, που είναι αναγκαίοι για την εκπλήρωση των στόχων του, όπως για την ενίσχυση των υποδομών της υγείας και της παιδείας. Επιπλέον αποτελεί σημαντικό εμπόδιο στην αναδιανομή του εθνικού πλούτου, ώστε ο στόχος της οικονομικής πολιτικής του κράτους για βελτίωση της θέσης των ασθενέστερων οικονομικά τάξεων να γίνεται δύσκολος (Benassy-Quere et al., 2017). Δημιουργούνται επίσης σημαντικά προβλήματα στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας, αφού συγκεντρώνονται λιγότερα χρήματα για την καταπολέμηση της ανεργίας και την ανέγερση έργων υποδομής από το κράτος. Σημαντική συνέπεια επιπρόσθετα αποτελεί το γεγονός ότι ο δημόσιος πλούτος μειώνεται και συσσωρεύεται στα χέρια των ατόμων που φοροδιαφεύγουν, με αποτέλεσμα το κράτος να μην μπορεί να ανταπεξέλθει σε ορισμένες από τις υποχρεώσεις του ή να υποχρεώνεται να σε μειωμένη χρηματοδότηση σε συγκεκριμένους τομείς του. Γενικότερα το δημοσιονομικό πρόβλημα της χώρας οξύνεται από τα συνεχιζόμενα φαινόμενα φοροδιαφυγής, αφού τα μειωμένα δημόσια οδηγούν σε προβλήματα στην υλοποίηση του κρατικού προϋπολογισμού. Τέλος είναι σημαντικό να αναφέρουμε το φαινόμενο της φοροδιαφυγής επηρεάζει αρνητικά την φερεγγυότητα μιας, με αποτέλεσμα σε

περίπτωση που χρειαστεί να λάβει ένα δάνειο για την αποπληρωμή των υποχρεώσεών της να βρεθεί αντιμέτωπη με υψηλά επιτόκια (Barro, 2010).

Κεφάλαιο 3^ο Μελέτη περίπτωσης φορολογίας εισοδήματος: Ελεύθεροι επαγγελματίες

3.1 Η έννοια και τα χαρακτηριστικά του ελεύθερου επαγγελματία

Για να κατανοήσουμε την έννοια του εισοδήματος των ελεύθερων επαγγελματιών, θα πρέπει πρώτα να δούμε μερικά στοιχεία για τον όρο ελεύθερος επαγγελματίας. Πρόκειται για έναν όρο ο οποίος διαφέρει σημαντικά από την ατομική επιχείρηση, παρόλο που σύμφωνα με το νόμο τόσο οι ελεύθεροι επαγγελματίες όσο και η ατομική επιχείρηση αποτελούνται από ένα και μόνο φυσικό πρόσωπο, το οποίο ασκεί την εμπορική δραστηριότητα και μέσα από αυτή εξασφαλίζει τα απαραίτητα για την διαβίωσή του εισοδήματα (Αργυρός, 2019). Με βάση τις διατάξεις του νόμου 2238/1994 που αναφέρεται ως Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος και συγκεκριμένα την πρώτη παράγραφο του άρθρου 48, μπορούμε να δούμε έναν ολοκληρωμένο ορισμό των ελεύθερων επαγγελματιών. Όπως αναφέρεται ελεύθερος επαγγελματίας θεωρείται το άτομο το οποίο αποκτά εισοδήματα από την άσκηση ενός ελεύθερου επαγγέλματος. Μάλιστα ο συγκεκριμένος νόμος αναφέρει όλα τα επαγγέλματα που υπάγονται στην συγκεκριμένη κατηγορία. Ειδικότερα αφορά τα επαγγέλματα των ιατρών, οδοντιάτρων, φυσιοθεραπευτών, ψυχολόγων, κτηνιάτρων, βιολόγων, δικηγόρων, συμβολαιογράφων, δικαστικών επιμελητών, δικολάβων, άμισθων, υποθηκοφυλάκων, αρχιτεκτόνων, μηχανικών, χημικών, τοπογράφων, γεωλόγων, γεωπόνων, ωκεανογράφων, δασολόγων, δημοσιογράφων, συγγραφέων, διερμηνέων, μεταφραστών, ξεναγών, καθηγητών, δασκάλων, καλλιτεχνών διαφόρων ειδικοτήτων (πχ. ζωγράφων, σκιτσογράφων, κ.α.), σχεδιαστών, ηθοποιών, μουσικών, καλλιτεχνών κέντρων διασκέδασης, χορευτών, χορογράφων, σκηνοθετών, σκηνογράφων, διακοσμητών, ενδυματολόγων, οικονομολόγων, συμβούλων επιχειρήσεων, λογιστών και φοροτεχνικών, αναλυτών, προγραμματιστών, ερευνητών, κοινωνιολόγων και εμπειρογνώμων. Είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι με βάση τα όσα αναφέρει ο νόμος δίνεται ένας ορισμός αλλά όχι ξεκάθαρος σχετικά με το περιεχόμενο του ελεύθερου επαγγέλματος. Ο νόμος αποτελεί μια σύνοψη των επαγγελμάτων εκείνων που μπορούν

να ενταχθούν στην κατηγορία των εισοδημάτων από ελεύθερα επαγγέλματα και να φορολογηθούν αντιστοίχως.

Τα χαρακτηριστικά ενός ελεύθερου επαγγελματία μπορούμε να πούμε ότι είναι ορισμένα με τρόπο αρκετά πιο ξεκάθαρο. Η ελεύθερη επαγγελματική δραστηριότητα έχει αρχικά το χαρακτηριστικό ότι αναφέρεται στην επαγγελματική δραστηριοποίηση ενός ατόμου και όχι μίας επιχείρησης. Αυτό συμβαίνει διότι ο ελεύθερος επαγγελματίας αναγνωρίζεται σαν ένα και μόνο πρόσωπο και όχι νομικό όπως μια ένωση προσώπων. Άλλο σημαντικό χαρακτηριστικό είναι ότι σύμφωνα με το άρθρο 48 του Ν.2238/1994 περιλαμβάνει την παροχή συγκεκριμένων υπηρεσιών με βάση τα επαγγέλματα που αναφέραμε παραπάνω. Ωστόσο πρέπει να τονίσουμε ότι σε καμία περίπτωση δεν περιλαμβάνει την εμπορία αγαθών τα οποία εντάσσονται στο πλαίσιο της ατομικής επιχείρησης ενός ατόμου. Καταλήγουμε έτσι στο συμπέρασμα ότι η εργασία των ελεύθερων επαγγελματιών είναι είτε συμβουλευτική, είτε καλλιτεχνική, είτε ακόμα και πνευματική. Όμως η άυλη αυτή διάσταση της καθιστά δυσκολότερο τον έλεγχό της από τις αρμόδιες φορολογικές αρχές. Τέλος σημαντικό χαρακτηριστικό προσδιορισμού του ελεύθερου επαγγελματία αποτελεί το γεγονός ότι μπορεί να έχει ποικίλες και επαναλαμβανόμενες πηγές εισοδημάτων από συνεργασίες με πελάτες, αλλά δεν υπάγεται στους κώδικες φορολογίας για την μισθωτή εργασία. Με αυτόν τον τρόπο μπορεί να επιλέξει ελεύθερα τις επαγγελματικές του συνεργασίες, χωρίς να δεσμεύεται από το νόμο.

Σημαντική κατηγορία για τον ελεύθερο επαγγελματία αποτελεί η έναρξη και η διακοπή των εργασιών του. Για την έναρξη των εργασιών ενός ελεύθερου επαγγελματία, ανεξαρτήτως περιεχομένου παροχής υπηρεσιών, είναι απαραίτητο να υπάρχει μία επαγγελματική εγκατάσταση, η οποία δηλώνεται ως έδρα του. Η επαγγελματική του έδρα δεν είναι ωστόσο απαραίτητο να είναι ένας μισθωμένος επαγγελματικός χώρος όπως ένα κατάστημα, καθώς μπορεί να χρησιμοποιήσει και την προσωπική του οικεία. Άλλα στοιχεία που αφορούν την έναρξη ενός ελεύθερου επαγγέλματος, αφορούν την εγγραφή του ατόμου στο αρμόδιο επαγγελματικό επιμελητήριο, ενός φορέα ο οποίος δρα ανεξάρτητα και προστατεύει τα δικαιώματα των επαγγελματιών που έχουν εγγραφεί σε αυτό. Επιπλέον χρειάζεται η εγγραφή του ελεύθερου επαγγελματία στον αρμόδιο ασφαλιστικό φορέα, που συνήθως είναι ο Οργανισμός Ασφάλισης Ελεύθερων

Επαγγελματιών (Ο.Α.Ε.Ε), ώστε να θεμελιωθεί το δικαίωμα των ατόμων αυτών για σύνταξη στο μέλλον (Νιάρχος, 2013). Σε περίπτωση που απασχολεί προσωπικό είναι απαραίτητο να αποκτήσει ειδικό αριθμό μητρώου εργοδότη από το Ίδρυμα Κοινωνικής Ασφάλισης.

Στην περίπτωση της διακοπής των εργασιών του ελεύθερου επαγγελματία το άτομο απευθύνεται στην υπηρεσία μητρώων της εφορίας. Στην περίπτωση που δεν υπάρχουν εκκρεμείς φορολογικές υποχρεώσεις, τα λογιστικά βιβλία του διαγράφονται, όπως και τα στοιχεία που είναι στο όνομα του. Μετά το πέρας αυτής της διαδικασίας το άτομο έχοντας πάντα το ίδιο ΑΦΜ συναλλάσσεται μόνο ως ιδιώτης και φυσικό πρόσωπο.

3.2 Συνταγματική επεξήγηση του εισοδήματος των ελεύθερων επαγγελματιών

Λόγω του ότι βρισκόμαστε σε μια ιδιαίτερη εύθραυστη περίοδο εξαιτίας των όσων έχει επιφέρει η πανδημία του κορονοϊού όχι μόνο σε οικονομικό, αλλά και σε κοινωνικό επίπεδο, θα δούμε το πως το κράτος προσπαθεί μέσα από νέες διατάξεις και νόμους να προσαρμόσει την φορολογία εισοδημάτων στους ελεύθερους επαγγελματίες. Σε ένα γενικότερο πλαίσιο το σύνταγμα προβλέπει υψηλότερους φόρους εισοδήματος για τους ελεύθερους επαγγελματίες σε σχέση με τους μισθωτούς, με βάση το γεγονός ότι οι πρώτοι μπορούν να έχουν πολλές πηγές εισοδημάτων (Νιάρχος, 2013).

Για το 2020, έτος για το οποίο θα κληθούν σύντομα να πληρώσουν φόρους οι ελεύθεροι επαγγελματίες θα υπάρχει διπλή μείωση φόρων σε σχέση με το φορολογικό έτος 2019. Αυτό συμβαίνει λόγω της κατάργησης της εισφοράς αλληλεγγύης, αλλά και την τροποποίηση του Ν.4646/2019 όσον αφορά την κλίμακα της φορολογίας εισοδήματος όπως θα δούμε και σε επόμενο κεφάλαιο.

Οι αμοιβές που αναγνωρίζονται από το κράτος με βάση τους υπάρχοντες νόμους ως εισοδήματα ελεύθερων επαγγελματιών χωρίζονται στις ακόλουθες κατηγορίες:

1) Αμοιβές οι οποίες καταβάλλονται σε πραγματογνώμονες, διαιτητές, ελεγκτές ανωνύμων εταιρειών, εκτελεστές διαθηκών.

- 2) Εισοδήματα συγγραφέων και μουσουργών που προέρχονται από πνευματικά δικαιώματα.
- 3) Αμοιβές αντιπροσώπων επαγγελματικών οργανώσεων καθώς και ιδιωτών για τη συμμετοχή τους διαφόρων ειδών συμβούλια και επιτροπές δημοσίων ή ιδιωτικών οργανισμών.
- 4) Αμοιβές σε οποιονδήποτε από τους δυο συζύγους λόγω διατροφής που έχει επιδικαστεί ή έχει συμφωνηθεί με συμβολαιογραφική πράξη. Αν ωστόσο η διατροφή για οποιαδήποτε λόγω καταβάλλεται σε τέκνα, τότε δεν εμπίπτει σε κάποια κατηγορία εισοδημάτων ελεύθερων επαγγελματιών.
- 5) Εισοδήματα ελεύθερων επαγγελματιών θεωρούνται οι αμοιβές που δεν μπορούν να υπαχθούν στις κατηγορίες Α έως Ζ όπως τις αναφέραμε σε προηγούμενο κεφάλαιο, σύμφωνα πάντα με την παράγραφο 2 του άρθρου 4.
- 6) Σαν εισόδημα ελεύθερων επαγγελματιών θεωρούνται οι τόκοι, οι οποίοι καταβάλλονται σε μηχανικούς, τοπογράφους και αρχιτέκτονες εξαιτίας καθυστέρησης εισπράξεων.

3.2.1 Ακαθάριστο και καθαρό εισόδημα

Σημαντικό κομμάτι της φορολόγησης των εισοδημάτων ελεύθερων επαγγελματιών είναι το τι νοείται ως καθαρό και ακαθάριστο εισόδημα. Σαν καθαρό εισόδημα ορίζεται, σύμφωνα με το Ν.2238/1994, το φορολογητέο εισόδημα που προέρχεται από οποιαδήποτε πηγή, από το οποίο αφαιρούνται πρώτα οι δαπάνες για την απόκτηση του. Είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι το καθαρό εισόδημα αποτελεί την αφετηρία για τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζεται η φορολόγηση στα εισοδήματα ενός ατόμου, αφού προέρχεται από κάθε πηγή (Α μέχρι Ζ) και ορισμένα από αυτά αθροίζονται.

Το ακαθάριστο εισόδημα από την άλλη πλευρά έχει περισσότερα χαρακτηριστικά. Μπορεί να οριστεί ως ένα σύνολο αμοιβών που προέρχεται από τις υπηρεσίες των ελεύθερων επαγγελματιών οι οποίες εισπράττονται από την άσκηση οποιουδήποτε ελεύθερου επαγγέλματος. Το εισόδημα αυτό πρέπει υποχρεωτικά να φαίνεται στα

βιβλία που τηρεί ο φορολογούμενος. Με βάση το άρθρο 31 και συγκεκριμένα την παράγραφο 1, ορίζεται ότι υπάρχουν κάποιες επαγγελματικές δαπάνες οι οποίες εκπίπτουν από την φορολόγηση εισοδήματος. Ωστόσο για να ισχύσει αυτό ο ελεύθερος επαγγελματίας θα πρέπει να αποδεικνύει ότι αυτές οι δαπάνες πραγματοποιήθηκαν με τρόπο νόμιμο, κάτι το οποίο γίνεται με την αναγραφή τους στα βιβλία του φορολογούμενου. Δαπάνες όπως για παράδειγμα συντήρησης, λειτουργίας, επισκευής, κυκλοφορίας, μισθωμάτων και αποσβέσεων που καταβάλλονται για τυχόν μίσθωση οχημάτων ιδιωτικής χρήσης που είναι απαραίτητα για την ομαλή λειτουργία του ελεύθερου επαγγέλματος, εκπίπτουν κατά ποσοστό 25%. Ωστόσο δεν μπορεί να υπερβεί το 3% του ακαθάριστου εισοδήματος που έχει δηλωθεί από τις υπηρεσίες ενός ελεύθερου επαγγελματία. Στο επίπεδο των έργων που απορρέουν από πνευματικά δικαιώματα μουσικών, συγγραφέων, γλυπτών, ζωγράφων και άλλων καλλιτεχνών, το ακαθάριστο εισόδημα κατανέμεται ισομερώς στα τρία πρώτα τέσσερα έτη αποκτήσεώς του, εκτός αν ο ίδιος ο επαγγελματίας επιθυμεί να φορολογηθεί. Σε ότι αφορά τα ακαθάριστα εισοδήματα αρχιτεκτόνων και μηχανικών που αφορούν την σύνταξη σχεδίων και μελετών, όπως και την επίβλεψη ενός έργου, χρησιμοποιούνται κάποιοι συντελεστές επι των νόμιμων αμοιβών που συμπεριλαμβάνουν και τους πάσης φύσεως τόκους. Αρχικά υπάρχει ο συντελεστής του 38% για την μελέτη και επίβλεψη κτιριακών έργων και πέρα από την αρχιτεκτονική μελέτη αφορά και την μελέτη φυτοτεχνικής διαμόρφωσης του περιβάλλοντος χώρου. Επόμενος συντελεστής είναι αυτός του 22% που αφορά χωροταξικές, γεωργικές, ρυμοτομικές, πολεοδομικές και αλιευτικές μελέτες, καθώς και μελέτες συγκοινωνιακών, υδραυλικών και λιμενικών έργων. Έπειτα έχουμε συντελεστή ύψους 26% για την μελέτη και επίβλεψη ηλεκτρομηχανολογικών έργων. Μάλιστα ο ίδιος συντελεστής εφαρμόζεται σε κοινωνικές, οικονομικές, ενεργειακές, γεωτεχνικές, μεταλλευτικές, εδαφολογικές και άλλες μελέτες. Επιπρόσθετα 17% είναι ο συντελεστής για μελέτες τοπογραφίας, όπως για παράδειγμα κτηματογραφικές και χαρτογραφικές. Τέλος έχουμε 60% συντελεστή επι των ακαθάριστων αμοιβών των αρχιτεκτόνων και μηχανικών όταν προσφέρουν τις υπηρεσίες τους ως ανεξάρτητοι συνεργάτες σε γραφεία, για την ολοκλήρωση κάποιου έργου.

3.3 Τεκμαρτός προσδιορισμός εισοδήματος ελεύθερων επαγγελματιών

Ο τεκμαρτός προσδιορισμός του εισοδήματος των ελεύθερων επαγγελματιών, προκύπτει σύμφωνα με το άρθρο 50 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος στις ακόλουθες περιπτώσεις (Σταματίου, 2014):

- Σε περίπτωση που ο ελεύθερος επαγγελματίας δεν τηρεί τα βιβλία και τα στοιχεία όπως αυτά ορίζονται από τον κώδικα βιβλίων και στοιχείων. Επιπλέον αν τα στοιχεία που αναφέρονται στα βιβλία είναι ανακριβή ή τροποποιημένα τόσο το καθαρό όσο και το ακαθάριστο εισόδημα προσδιορίζονται τεκμαρτός.
- Προκειμένου να προσδιοριστούν τεκμαρτά οι ακαθάριστες αμοιβές, λαμβάνονται υπόψη τόσο ο χρόνος όσο και ο τρόπος άσκησης του εκάστοτε ελεύθερου επαγγέλματος, καθώς και ο κύκλος εργασιών, η ειδικότητα, ο τόπος άσκησης, το ύψος των αμοιβών που απορρέει, το προσωπικό που απασχολείται, τα μέσα που χρησιμοποιούνται, οι δαπάνες για την άσκησή του και οποιοδήποτε άλλο στοιχείο μπορεί να θεωρηθεί ότι προσδιορίζει την επαγγελματική δραστηριότητα του ατόμου που φορολογείται.
- Στην περίπτωση του τεκμαρτού προσδιορισμού των καθαρών εισοδημάτων, για τα ακαθάριστα εφαρμόζονται ειδικοί συντελεστές καθαρών αμοιβών που λαμβάνουν υπόψη την κατηγορία του επαγγέλματος. Έπειτα προστίθενται στις καθαρές αμοιβές.
- Σημαντική περίπτωση είναι ότι σε οποιαδήποτε κατηγορία ελεύθερου επαγγέλματος υπάρχει ένας μοναδικός συντελεστής καθαρών αμοιβών με εφαρμογή στις ακαθάριστες. Οι συντελεστές αυτοί καθορίζονται από το Υπουργείο Οικονομικών, το οποίο καταρτίζει έναν αναλυτικό πίνακα, ο οποίος έπειτα δημοσιεύεται στην εφημερίδα της κυβέρνησης.
- Στην περίπτωση που ο ελεύθερος επαγγελματίας που φορολογείται εμφανίσει καθαρές αμοιβές χαμηλότερες από αυτές που προσδιορίζονται από την εφαρμογή του

συντελεστή και αποδεικνύεται ότι αυτό προέκυψε από γεγονότα ανωτέρας βίας, οι αμοιβές θα καθοριστούν με χαμηλότερο συντελεστή, αλλά όχι κατώτερου του μηδενός.

- Σε ότι αφορά τις αμοιβές αρχιτεκτόνων και μηχανικών ο τεκμαρτός προσδιορισμός γίνεται με ειδικούς συντελεστές. Αρχικά έχουμε την εφαρμογή συντελεστή στο ύψος της συμβατικής αμοιβής που προκύπτει από την εκπόνηση μελετών και σχεδίων, καθώς και την επίβλεψη έργων οποιασδήποτε δημόσιας επιχείρησης και οργανισμού. Επιπλέον από το 2010 με το Ν.3842/2010 τα καθαρά εισοδήματα της συγκεκριμένης κατηγορίας ελεύθερων επαγγελματιών προκύπτουν αφού πρώτα αφαιρεθούν από τα ακαθάριστα, οι επαγγελματικές δαπάνες οι οποίες περιλαμβάνονται στο άρθρο 31 του Κ.Φ.Ε.

3.4 Κλίμακες φορολογίας εισοδήματος ελεύθερων επαγγελματιών, τροποποιήσεις των τελευταίων ετών και προσαρμογή της στην πανδημική κρίση

Το ύψος της φορολογίας των εισοδημάτων των ελεύθερων επαγγελματιών έχει δεχθεί αρκετές τροποποιήσεις τα τελευταία έτη, αλλά ταυτόχρονα έχει αποτελέσει και σημείο έντονης κριτικής από τους φορολογούμενους προς το κράτος σε ότι αφορά την κατανομή των φορολογικών βαρών. Αρχικά από το 2007 και έπειτα ο οργανισμός που είναι υπεύθυνος για την ασφάλεια και συνταξιοδότηση των ελεύθερων επαγγελματιών είναι ο Ο.Α.Ε.Ε. Το συγκεκριμένο έτος ο Ο.Α.Ε.Ε προέκυψε από την συγχώνευση των ταμείων ΤΕΒΕ (Ταμείο Επαγγελματιών και Βιοτεχνών Ελλάδας), ΤΑΕ (Ταμείο Ασφαλίσεως Εμπόρων) και ΤΣΑ (Ταμείο Συντάξεως Αυτοκινητιστών).

Σημαντική τροποποίηση του κώδικα φορολογίας ελεύθερων επαγγελματιών αποτέλεσε ο Ν.4172/2013, που όριζε την νέα κλίμακα φορολογίας εισοδήματος μέχρι το έτος 2020. Ο νόμος αυτός κατασκευάστηκε και εφαρμόστηκε σε μία περίοδο κατά την οποία η παγκόσμια οικονομική κρίση είχε επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό τα εισοδήματα και ειδικότερα στην χώρα μας.

Από την 1/1/2020 με την εφαρμογή του άρθρου 9 του Ν.4646/2019 που αντικατέστησε το άρθρο 16 του Ν.4172/2013 η κλίμακα φορολογίας εισοδήματος διαμορφώνεται ως εξής:

Κλιμάκιο Εισοδήματος	Φορολογικός Συντελεστής	Φόρος Κλιμακίου	Σύνολο Εισοδήματος	Σύνολο Φόρου
10000	9%	900	10000	900
10000	22%	2200	20000	3100
10000	28%	2800	30000	5900
10000	36%	3600	40000	9500
Υπερβάλλον	44%			

Με βάση την μείωση της οικονομικής δραστηριότητας για το έτος 2020, εξαιτίας της πανδημίας του κορονοϊού, οι ελεύθεροι επαγγελματίες και οι αυτοαπασχολούμενοι, αναμένεται να έχουν επιστροφή φόρου. Είναι ένα μέτρο, με το οποίο η κυβέρνηση θα προσπαθήσει να προστατεύσει τα εισοδήματα από τα ελεύθερα επαγγέλματα, καθώς δέχθηκαν μεγάλο πλήγμα τον τελευταίο 1,5 χρόνο. Επιπλέον θα υπάρξει μια ηπιότερη φορολογική κλίμακα η οποία θα εφαρμοστεί στην κατηγορία των ελεύθερων επαγγελματιών που θα περιλαμβάνει την κατάργηση της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης, καθώς και την μείωση της προκαταβολής φόρου από 100% σε ποσοστό 55% (Χατζηνικολάου, 2021). Μάλιστα οι ελεύθεροι επαγγελματίες αναμένεται να δουν μειώσεις στον φόρο εισοδήματος ακόμα και άνω του 50%, σε σύγκριση με τα προηγούμενα έτη. Όποιοι υπόκεινται σε παρακράτηση φόρου ύψους 20% στις ακαθάριστες αμοιβές τους, αναμένεται να έχουν επιστροφή φόρου. Τα νέα δεδομένα της πανδημικής κρίσης θα επιφέρουν τις ακόλουθες σημαντικές αλλαγές για το φορολογικό έτος 2020 (Χριστοδούλου, 2021):

- 1) Όσα εισοδήματα αποκτήθηκαν το προηγούμενο έτος θα φορολογηθούν με το συντελεστή 9% μέχρι το ποσό των 10.000 ευρώ, ενώ και για τα υψηλότερα εισοδήματα θα υπάρξουν μειωμένοι συντελεστές.
- 2) Οι επαγγελματίες που θα δηλώσουν εισοδήματα άνω των 12.000 ευρώ απαλλάσσονται από την υποχρέωση της καταβολής εισφοράς αλληλεγγύης.
- 3) Ο συντελεστής του κύριου φόρου εισοδήματος, που ορίζει το ποσό που οι ελεύθεροι επαγγελματίες καλούνται να προκαταβάλουν το επόμενο έτος, διαμορφώθηκε στο 55% από 100%.

Για να γίνουν ακόμα πιο κατανοητές οι αλλαγές στην φορολόγηση εισοδήματος ενός ελεύθερου επαγγελματία με τα νέα δεδομένα που προέκυψαν από την πανδημική κρίση θα παραθέσουμε δυο παραδείγματα φορολόγησης. Στην περίπτωση που ένας επαγγελματίας δηλώσει καθαρά κέρδη ύψους 10.000 ο φόρος εισοδήματος που θα πληρώσει θα ανέλθει στο ποσό των 1.395 ευρώ, την στιγμή που το προηγούμενο φορολογικό έτος ο φόρος ανήλθε στα 3.330 ευρώ. Βλέπουμε δηλαδή ότι υπάρχει σημαντική μείωση, η οποία λειτουργεί σαν μια προστατευτική δικλείδα για τα μειωμένα εισοδήματα που έχουν δηλωθεί. Σε άλλη περίπτωση όπου ο ελεύθερος επαγγελματίας δηλώσει καθαρά κέρδη της τάξεως των 15.000 για το έτος 2020, ο φόρος εισοδήματος μαζί με την εισφορά αλληλεγγύης πριν τις μειώσεις θα διαμορφώνονταν στις 4.000 ευρώ. Με τα νέα φορολογικά δεδομένα η το συνολικό ποσό καταβολής διαμορφώνεται στις 3.100 ευρώ.

Κεφάλαιο 4^ο Συμπεράσματα - Επίλογος

4.1 Συμπεράσματα

Έχοντας αναφέρει και αναλύσει τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί το ελληνικό φορολογικό σύστημα, όπως και πως φορολογούνται τα εισοδήματα των ελεύθερων επαγγελματιών είναι σημαντικό να παραθέσουμε κάποια κύρια συμπεράσματα, αλλά και τρόπους με τους οποίους η φορολόγηση τους μπορεί να γίνει αποδοτικότερη και δικαιότερη. Τόσο τα καθαρά όσο και ακαθάριστα εισοδήματα των ελεύθερων επαγγελματιών πριν φορολογηθούν θα πρέπει να προσδιορίζονται με βάση κάποια κριτήρια, ειδικά από την στιγμή που λόγω της πανδημικής κρίσης του τελευταίου έτους έχουν επέλθει σημαντικές αλλαγές σε κάθε φορολογική κατηγορία. Αρχικά ο προσδιορισμός τους θα πρέπει να λαμβάνει υπόψιν του το ύψος της μείωσης του κύκλου εργασιών που είχε ο επαγγελματίας, λόγω των μέτρων περιορισμού της πανδημίας όπως το lockdown. Μέσω της σύγκρισης με τα εισοδήματα του προηγούμενου έτους θα πρέπει να προκύψουν οι αντίστοιχες φορολογικές ελαφρύνσεις, αφού είναι πολύ πιθανό σημαντικό μέρος των ελεύθερων επαγγελματιών να είχε χαμηλή εμπορική δραστηριότητα κατά την διάρκεια του φορολογικού έτους 2020. Στη συνέχεια σημαντικό κριτήριο είναι οι δαπάνες διαβίωσης, όπως και το ύψος των λειτουργικών εξόδων ή τυχόν εξόδων μισθοδοσίας σε περίπτωση που απασχολούν προσωπικό. Επιπλέον κριτήρια χρειάζεται να αποτελέσουν οι τραπεζικές καταθέσεις και άλλες μορφές αποταμίευσης όπως τα ομόλογα και οι μετοχές, η κινητή και ακίνητη περιουσία που έχουν στην κατοχή τους και η σχέση της τιμής πώλησης με τις τελικές εισπράξεις.

Προκειμένου να γίνεται πιο εύκολο το έργο των ελεγκτικών αρχών είναι σημαντικό να υπάρχει η δυνατότητα της άμεσης άρσης του τραπεζικού απόρρητου σε περιπτώσεις όπου οι φορολογικές αρχές έχουν βάσιμες υποψίες για απόκρυψη εισοδημάτων από τον ελεύθερο επαγγελματία. Με αυτό τον τρόπο οι κινήσεις των τραπεζικών λογαριασμών θα μπορούν να φανερώσουν περιπτώσεις φοροδιαφυγής ή αδήλωτα εισοδήματα. Το συγκεκριμένο μέτρο μάλιστα μπορεί να λειτουργήσει επαληθευτικά προκειμένου να δουν τα ελεγκτικά όργανα του κράτους αν το επίπεδο διαβίωσης του φορολογούμενου δικαιολογείται από τις τραπεζικές του καταθέσεις.

Μέχρι το ξέσπασμα της πανδημικής κρίσης οι ελεύθεροι επαγγελματίες μπορούμε να πούμε ότι δεν φορολογούνταν δίκαια σε σχέση με τους μισθωτούς. Μάλιστα σύμφωνα με την ιστοσελίδα taxheaven.gr ο φόρος για τους ελεύθερους επαγγελματίες ήταν αυξημένος έως και 163,9% συγκρινόμενος με το αντίστοιχο εισόδημα των μισθωτών. Το κράτος αντιμετώπιζε την κατηγορία των ελεύθερων επαγγελματιών ως μια κατηγορία υψηλών εισοδημάτων στηριζόμενο μόνο στο γεγονός ότι μπορούν να έχουν πολλές πηγές εισοδήματος, χωρίς όμως απαραίτητα κάτι τέτοιο να ισχύει για την πλειοψηφία των ατόμων της συγκεκριμένης κατηγορίας. Οι νέες κλίμακες φορολογίας εισοδήματος φαίνεται να κινούνται προς την κατεύθυνση μιας δικαιότερης και ηπιότερης φορολόγησης των ελεύθερων επαγγελματιών, ωστόσο θα πρέπει να δούμε το πως θα αναμορφωθεί σε περίπτωση που η αγορά ξεπεράσει απόλυτα το σοκ της μειωμένης οικονομικής δραστηριότητας που επήλθε λόγω της πανδημίας. Ένα θετικό συμπέρασμα που προκύπτει με βάση τα γεγονότα του τελευταίου έτους είναι ότι η φορολόγηση με βάση τα τεκμήρια φαίνεται να είναι δικαιότερη από την φορολόγηση των εισοδημάτων. Αντίστοιχα θετικό είναι το γεγονός της μειωμένης φορολογίας του κύριου εισοδήματος, καθώς και η απαλλαγή από την εισφορά αλληλεγγύης για το φορολογικό έτος 2020, καθώς αναμένεται να δώσει ώθηση στην επαγγελματική δραστηριότητα των αυτοαπασχολούμενων. Ειδικότερα σημαντικό μέρος των ελεύθερων επαγγελματιών αναμένεται να χρησιμοποιήσει τα χρήματα που θα εξοικονομήσει από τους φόρους για την ενίσχυση του επαγγέλματός του (πχ. αγορά νέου εξοπλισμού).

4.2 Επίλογος

Θέλοντας με την παρούσα πτυχιακή να προσεγγίσουμε το ζήτημα του ελληνικού φορολογικού συστήματος και ειδικότερα της φορολόγησης των εισοδημάτων των ελεύθερων επαγγελματιών, θέσαμε από την αρχή την έννοια της φορολογίας. Η Ελλάδα είναι μια χώρα η οποία έχει ένα καθαρά διανεμητικό φορολογικό σύστημα το οποίο στοχεύει στο να διοχετεύονται οι εισφορές της γενιάς που εργάζεται αυτή την στιγμή στην χρηματοδότηση των συντάξεων της προηγούμενης. Ωστόσο θα πρέπει να

τονίσουμε ότι υπάρχει σημαντική πιθανότητα αναθεώρησης του από το κράτος προκειμένου να γίνει περισσότερο κεφαλαιοποιητικό. Δηλαδή κάθε γενιά να παίρνει σύνταξη με βάση τα χρήματα που δίνει σε εισφορές. Υπάρχουν όπως είδαμε πολλές κατηγορίες φόρων, ωστόσο αυτή που παρουσιάζει το μεγαλύτερο ενδιαφέρον και έχει αποτελέσει πεδίο διαμάχης μεταξύ κράτους και πολιτών είναι οι φόροι εισοδήματος. Αυτό γιατί πολλά άτομα βασίζονται στο εισόδημα που εισπράττουν για την επιβίωση τους και προσπαθούν πολλές φορές να αποκρύψουν κάποιες πηγές εισοδήματος, προκειμένου να έχουν φορολογικές ελαφρύνσεις. Έτσι μπορούν να δημιουργηθούν προβλήματα όπως αυτό της φοροδιαφυγής, αλλά και της παραοικονομίας που πλήττουν τα δημόσια οικονομικά. Το κράτος όπως είδαμε έχει θεσπίσει φόρους όπως ο Φ.Π.Α, προκειμένου να αντιμετωπίζει τέτοιες καταστάσεις, ωστόσο εγείρονται ερωτήματα σχετικά με το κατά πόσο είναι δίκαιος. Σε ότι αφορά την φορολογία εισοδήματος σημαντικό κομμάτι της είναι το πως φορολογούνται οι ελεύθεροι επαγγελματίες, μια κατηγορία που όπως είδαμε έχει δεχθεί μεγάλα φορολογικά βάρη κατά την διάρκεια των ετών σε σχέση με τους μισθωτούς ή τους συνταξιούχους. Η πανδημική κρίση έφερε σημαντικές μειώσεις στην φορολογία των εισοδημάτων τους και μένει να δούμε το κατά πόσο αποδοτική θα είναι προκειμένου να μπορέσει να λειτουργήσει ολόκληρη η αγορά στα επίπεδα που ήταν πριν την πανδημία. Ο ελεύθερος επαγγελματίας άλλωστε έχει το χαρακτηριστικό ότι μπορεί να έχει πολλαπλές πηγές εισοδήματος.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Ελληνικές

- Αργυρός Γ., (2019). *Εμπορικό δίκαιο Β' έκδοση*. Εκδ. Μπένου
- Γεωργακόπουλος Θ., (2003), *Εισαγωγή στη φορολογία*, Εκδόσεις Μπένου, Αθήνα
- Γεωργακόπουλος Θ., (2005). *Εισαγωγή στην δημόσια οικονομική*. Εκδ. Μπένου
- Καραγιάννης Δ., Καραγιάννη Α., Καραγιάννης Ι., (2019). *Φορολογικά - Φοροτεχνικά - Υπολογισμός του φόρου εισοδήματος - Φορολογικές δηλώσεις (Ο.Ε., Ε.Ε., Ε.Π.Ε., Α.Ε., Ατομικές κ.λπ.) - Παραδείγματα εφαρμογές στην πράξη*. Ιδιωτική έκδοση
- Καραφάς, Γ., (2013). *Κώδικας φορολογίας εισοδήματος Ν. 4172/2013. Κώδικας φορολογικών διαδικασιών Ν 4174/2013*, Εκδόσεις ΕΝΤΟΣ
- Κούνη Δ., (2020). *Η φοροδιαφυγή στον ΦΠΑ*. Νομική Βιβλιοθήκη
- Νιάρχος Σπ., (2013). *Η ασφάλιση των ελεύθερων επαγγελματιών στον Ο.Α.Ε.Ε.* Εκδ. ΠΙΜ Εργασιακή
- Πατρώνης Β., (2019). *Θέματα Ελληνικής οικονομικής ιστορίας (18^{ος} – 21^{ος} αιώνας)*. Εκδ. Ηρόδοτος
- Προύντζου Μ., (2018). *Το φορολογικό σύστημα στην Ελλάδα σε σύγκριση με τα συστήματα των άλλων ευρωπαϊκών χωρών*. Πανεπιστήμιο Πειραιώς
- Σγουρινάκης Ν., Μιχελινάκης Β., Καραντάνα Α., Νάνου Μ., (2011). *Κώδικας φορολογίας εισοδήματος. Ερμηνεία και λογιστική αντιμετώπιση*. Νομική Βιβλιοθήκη
- Σοϊλεντάκης Ν., (2012). *Δυστυχώς Επτωχέυσαμεν. Οι Στάσεις Πληρωμών 1827,1893,1932*. Εκδ. Παπαζήση
- Σταματίου Δ., (2014). *Φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων – ελεύθερων επαγγελματιών και νομικών προσώπων προ και μετά της οικονομικής κρίσεως. Θετικές και αρνητικές συνέπειες των αλλαγών που επήλθαν*. ΤΕΙ Πειραιά
- Τάτσος Ν., (2001). *Παραοικονομία και φοροδιαφυγή στην Ελλάδα*. Εκδ. Παπαζήσης
- Τσάτσος Ν., (2012). *Θεωρία των φόρων και φορολογική πολιτική*. Εκδ. Κριτική
- Τσιατούρας Φ., (2017). *Φορολογία Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων*. Ιδιωτική έκδοση

- Τσουφλίδης Ε., (2015). *Οικονομική ιστορία της Ελλάδας*. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
- Φλώρος , Α. , (2010). *Φορολογική Λογιστική*, Σύγχρονη Εκδοτική

Ξένες

- Abel A., Bernake B., Croushore D., (2017). *Μακροοικονομική 3 η έκδοση*. Εκδ. Κριτική
- Baldwin R., Wyplosz C., (2021). *Τα οικονομικά της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης 5^η έκδοση*. Εκδ. Τζιόλα
- Barro R., (2010). *Μακροοικονομική Θεωρία: Μια προσέγγιση με μικροθεμελίωση*. Εκδ. Broken Hill
- Benassy-Quere A., Coeure B., Jacquet P., Pisani-Ferry J., (2017). *Οικονομική πολιτική: Θεωρία και πρακτική*. Εκδ. Broken Hill
- Besanko D., Breautigan R., (2009). *Μικροοικονομική*. Εκδ. Guttenberg
- Hillman A., (2010). *Δημόσια οικονομική και δημόσια πολιτική*. Εκδ. Παπαζήση
- Nicholson W., Snyder C., (2018). *Μικροοικονομική θεωρία: Βασικές αρχές και προεκτάσεις*. Εκδ. Κριτική
- Rosen H.S., Gayer T., (2009). *Δημόσια Οικονομική: Σύγχρονη θεωρία και ελληνική πραγματικότητα*. Εκδ. Κριτική
- Stiglitz J., Rosengard J., (2019). *Οικονομική του δημοσίου τομέα 2^η έκδοση*. Εκδ. Κριτική

Άρθρα

- Χατζηνικολάου Π., (2021). *Ποιοι απαλλάσσονται και το 2022 από την εισφορά αλληλεγγύης*. Η Καθημερινή 09/03/2021. Διαθέσιμο στο σύνδεσμο:
<https://www.kathimerini.gr/economy/561288985/poioi-apallassontai-kai-to-2022-apo-tin-eisfora-allileggyis/>
- Χριστοδούλου Μ., (2021). *Κερδισμένοι οι ελεύθεροι επαγγελματίες*. Η Εφημερίδα των συντακτών 30/05/2021. Διαθέσιμο στο σύνδεσμο:
https://www.efsyn.gr/oikonomia/elliniki-oikonomia/296147_kerdismenoi-oi-eleytheroi-epaggelmaties

Ηλεκτρονικές

<https://www.taxheaven.gr/news/55372/exiswnetai-o-fpa-twn-e-books-kai-twn-audio-books-sto-6> Πρόσβαση στις 22/07/2021

<https://www.taxheaven.gr/news/55323/nomos-48182021-dhmosieyohke-sto-fek-o-nomos-me-tis-allages-sto-fpa-kai-ta-meiwmena-misowmata-iouliou> Πρόσβαση στις 22/07/2021

<https://www.taxheaven.gr/klimakes> Πρόσβαση στις 31/07/2021

<https://www.taxheaven.gr/news/19286/ayxhmenos-foros-ews-kai-kata-1639-stoys-eleyoeroys-epaggelmaties-gia-to-idio-eisodhma> Πρόσβαση στις 21/08/2021

<https://www.tovima.gr/2020/12/03/finance/meioseis-foron-gia-misthotous-to-2021-anatropes-apo-to-2022-gia-fysika-kai-nomika-prosopa/> Πρόσβαση στις 21/08/2021

Παράρτημα

ΠΟΣΑ ΘΑ ΚΕΡΔΙΣΟΥΝ ΑΠΟ 1.1.2021 ΜΙΣΘΩΤΟΙ ΙΔ. ΤΟΜΕΑ ΑΠΟ ΜΕΙΩΣΗ ΕΙΣΦΟΡΩΝ & ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΕΙΣΦ. ΑΛΛΗΛΕΓΓΗΣ (Ποσό σε ευρώ)

Μηνιαίος μισθός (μικτά)	ΜΕΙΩΣΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΙΣΦΟΡΩΝ	ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΕΙΣΦΟΡΑΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΗΣ	ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ ΟΦΕΛΟΣ ΜΙΣΘΩΤΟΥ
	Μηνιαία αύξηση μισθού	Μηνιαία αύξηση εισοδήματος	Μηνιαίο
800	9,60	0,00	9,60
900	10,80	0,00	10,80
1.000	12,00	0,04	12,04
1.100	13,20	1,93	15,13
1.200	14,40	3,82	18,22
1.300	15,60	5,70	21,30
1.400	16,80	7,59	24,39
1.500	18,00	9,48	27,48
1.600	19,20	11,37	30,57
1.700	20,40	14,14	34,54
1.800	21,60	18,43	40,03
1.900	22,80	22,73	45,53
2.000	24,00	27,02	51,02

Πηγή: tovima.gr

Περίοδος	Καθαρό Μέσο Ετήσιο Εισόδημα	ΜΙΣΘΩΤΟΙ		ΕΛ. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ	
		Φόρος	Φορολ. Επιβάρυνση (%)	Φόρος	Φορολ. Επιβάρυνση (%)
1964-1970	49.167	236	0,5%	374	0,8%
1971-1980	155.517	4.808	3,1%	8.613	5,5%
1981-1990	943.458	75.891	8,0%	145.207	15,4%
1991-2000	3.557.577	120.466	3,4%	144.326	4,1%
2001-2010	20.081	2.084	10,4%	2.280	11,4%
2011-2013	20.620	2.875	13,9%	4.433	21,5%

Σημείωση: Η μέση φορολογική επιβάρυνση υπολογίζεται με βάση το μέσο όρο

του εισοδήματος και του αναλογούντος φόρου κάθε περιόδου.

Χρονολογική σύγκριση φορολογίας μισθωτών και ελεύθερων επαγγελματιών. Πηγή: taxheaven.gr

